

TRANSANDANTAL MEDITASYONUN ORTAYA ÇIKIŞI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DEKİ DURUMU

*The Emergence of Transcendental Meditation, Its Historical Development and Its Situation
in Turkey*

Hacer YASDIMAN

Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dinler Tarihi
PhD Student, Ankara University, Institute of Social Sciences, Department of History of Religions
Ankara/Türkiye
haceryasdiman@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0004-9938-9956>

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 31 Ekim / October 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 4 Nisan / April 2024

Yayın Tarihi/Published: Haziran / June 2024

Atıf/Cite as: Yasdiman, Hacer. "Transandantal Meditasyonun Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Durumu". *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 21 (Haziran 2024), 6-35.

<https://doi.org/10.59536/buiifd.1383888>

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

* Bu makale, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu'nun danışmanlığında Hacer Çoban tarafından yürütülüp tamamlanan "Transandantal Meditasyon (İçeriği, Amacı, Türkiye'deki Faaliyetleri)" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖZ

Transandantal Meditasyon, son zamanlarda dünyada ve Türkiye'de adını sıklıkla duyurmaya başlayan yeni bir dinî harekettir. Bu hareketin ortaya çıkışı, tarihsel gelişimi, günümüzdeki durumu, mahiyeti, faaliyetleri, üyeleri gibi konular merak uyandırmaktadır. Özellikle Hint ve Uzak Doğu dinleri ile bir ilgisinin bulunup bulunmadığı sorgulanmaktadır. Transandantal Meditasyon, Hinduizm'in reformist hareketlerindedir. Maharishi Mahesh Yogi tarafından kurulan Transandantal Meditasyon hareketi, 1957'de Hindistan'dan çıkmış Amerika'da yayılmıştır. Bu hareket, Hinduizm'in kutsal metinleri olan Vedalar, Upanişadlar ve Bhagavad-Gita'yı esas alarak dokuzuncu yüzyılda yaşamış olan reformcu filozof Shankara'nın Advaita adlı felsefesi üzerine kurulmuştur. Hint kültüründen kaynaklanan meditasyon tekniği sadece Doğu tekniği ve ibadeti olarak kalmamış; dünyanın her tarafına yayılmıştır. Transandantal Meditasyon hareketi bu tekniğin yayılmasındaki en etkili ve önemli oluşumlar arasındadır. Kendine özgü bir mantra meditasyon tekniği bulunan Transandantal Meditasyon, zihnin doğal bir şekilde sessiz ve uyanık kalmasını sağlayarak, düşüncenin aşılması tekniği olarak tarif edilmektedir. Bu tekniğin stresi azaltma, kaygıyı yönetme, kan basıncını düşürme, yaşam memnuniyetini artırma gibi pek çok fayda sağladığı ileri sürülmektedir. Transandantal Meditasyon'la ilgili pek çok soru zihinleri meşgul etmektedir. Bu hareketin sahip olduğu devasa şirketleri, holdingleri, okulları, medya kuruluşları, ekonomik ve siyasi gücü, toprağı, vatani ve sınırları bulunmadığı halde kurulmuş devleti, bakanları, para birimi bunlardandır. Öne çıkardığı meditasyon tekniği ve diğer uygulamalar ile dünya genelindeki etkisi ve hızla yayılıyor olması, hususiyile de Türkiye'deki faaliyetlerinin artması bizim Transandantal Meditasyon'la ilgili çalışma yapmamızın nedenidir. Bu çalışmada Transandantal Meditasyon'un ortaya çıkışı, kurucusu Maharishi Mahesh Yogi'nin hayatı, hocaları, eserleri, faaliyetleri, hareketin başlangıçtan günümüze kadar geçirdiği evreleri ve mahiyeti ile ilgili tartışmalar ele alınacaktır. Ayrıca Transandantal Meditasyon'un Türkiye'deki oluşum ve gelişim süreci ile faaliyetleri de incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dini Hareketler, Meditasyon, Transandantal Meditasyon, Maharishi Mahesh Yogi, Mantra, Vedik.

ABSTRACT

Transcendental Meditation is a new religious movement that has recently started to make its name known in the world and in Turkey. Issues such as the emergence of this movement, its historical development, its current situation, its nature, activities and members arouse curiosity. It is especially questioned whether it has anything to do with Indian and Far Eastern religions. Transcendental Meditation is one of the reformist movements of Hinduism. The Transcendental Meditation movement, founded by Maharishi Mahesh Yogi, originated in India in 1957 and spread to America. This movement was founded on the philosophy called Advaita of the reformist philosopher Shankara, who lived in the ninth century, based on the sacred texts of Hinduism, the Vedas, Upanishads and Bhagavad-Gita. The meditation technique originating from Indian culture is not only an Eastern technique and worship; has spread all over the world. The Transcendental Meditation movement is among the most effective and important formations in the spread of this technique. Transcendental Meditation, which has a unique mantra meditation technique, is described as a technique of transcending thought by allowing the mind to remain naturally quiet and alert. It is claimed that this technique provides many benefits such as reducing stress, managing anxiety, lowering blood pressure, and increasing life satisfaction. Many questions about Transcendental Meditation occupy minds. These include the giant companies, holdings, schools, media organizations, economic and political power, state, ministers and currency that this movement has, although it has no land, homeland or borders. The reason why we are working on Transcendental Meditation is its worldwide influence and rapid spread with the meditation technique and other practices it highlights, and especially its increasing activities in Turkey. In this study, the emergence of Transcendental Meditation, the life of its founder Maharishi Mahesh Yogi, his teachers, works, activities, the phases of the movement from its beginning to the present day, and discussions about its nature will be discussed. In addition, the formation and development process and activities of Transcendental Meditation in Turkey will be examined.

Keywords: New Religious Movements, Meditation, Transcendental Meditation, Maharishi Mahesh Yogi, Mantra, Vedic.

Giriş

1950'lerden sonra ortaya çıkmaya başlayan ve 1970'lerden itibaren artan bir ilgi gören bazı yeni dinî oluşumlar günümüzde sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu oluşumlar dinî, ruhani ve felsefi bir deneyim vadetmekte, geleneksel dinlere alternatif arayışları temsil etmektedirler. Bunların önemli bir kısmı Hıristiyanlık, Hinduizm, Budizm gibi geleneksel dinlerin içinden çıkmıştır/çıkmaktadır.¹ Geleneksel dinlerin öğretilerinden yararlanarak ortaya çıkan bu yeni dinî hareketlerin bazıları tek bir din geleneğinden türetilmişken, diğerleri farklı dinlerin unsurlarını bir araya getirerek senkretik bir yapı oluşturmuşlardır. Bu hareketler arasında yayılcı nitelikte olanlar olduğu gibi, içe dönük ve ezoterik yapılarıyla kendilerine özgü bir alan oluşturanlar da bulunmaktadır. Araştırmacılar Yeni Dinî Hareketleri² incelediklerinde sıkça karşılaştıkları bazı ortak özelliklerden bahsederler. Bu özellikler arasında bir karizmatik liderin varlığı, kutsal metinlerin bulunması, bireyselleşme vurgusu, kıyamet beklentisi, mesih figürü, kurtuluşun kendi hareketlerine bağlı olduğuna inanma ve üyelere sadakat beklenmesi gibi düşünce ve davranışlar öne çıkmaktadır.

Yeni dinî hareketler genellikle, bilimin ve politikanın çözümleyemediği birçok sorunun ortaya çıktığı Batı toplumlarında belirgin hale gelmiştir. Bu toplumlarda, aile yapısının ve geleneksel kilisenin çöküşüne geçtiği bir dönemde, insanlar huzur ve refah arayışındadırlar. Ayrıca, nükleer savaş tehdidi ve çevresel kirlilik gibi geleceğe dair endişeler, insanları tatminsiz ve huzursuz bir halde bırakmaktadır. Mekanist ve materyalist düşünceler, insanların ve toplumun kimliklerini kaybetmelerine yol açmaktadır. Bu sebeplerle, insanlar yeni dini hareketlere bir kaçış yolu veya teselli kaynağı olarak yönelmektedirler. Diğer bir ifadeyle, uzmanlar tarafından bu hareketler sosyo-ekonomik problemler ve modern yaşamın baskılarından kaçış olarak görülse de, hareketin kendi üyeleri için gerçek bir kurtuluş yolu olarak algılandığı dikkat çekmektedir.³ Yeni dinî hareketlerin ilgi görmesi, mistik deneyime verilen önem ve daha coşkulu bir din anlayışıyla açıklanmaktadır. Gerçekten de, idealist, genç ve yeni bir üyenin (mühtedi) gözünde geleneksel dinin soğuk ve ikiyüzlü görünmesine karşın, yeni dinî hareketler heyecan verici ve merak uyandırıcı görünebilmektedir.⁴

¹ Mehmet Ali Kirman, "Batıda Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Bazı Özellikleri ve Toplumsal Tabanları", *Dinî Araştırmalar*, 2/4 (1999), 223; Ömer Faruk Araz, "Yeni Dini Hareketler ve Belli Başlı Taraflar Kazanma Yöntemleri", *Din Hizmetlerinde İletişim ve Tebliğ*, ed. Hasan Kamil Yılmaz- Faruk Kanger (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021), 497.

² Bundan sonra Yeni Dini Hareketler YDH olarak ifade edilecektir.

³ Kirman, "Batıda Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Bazı Özellikleri ve Toplumsal Tabanları", 226.

⁴ Kirman, "Batıda Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Bazı Özellikleri ve Toplumsal Tabanları", 230.

Dinî hareketler üzerine araştırma yapan uzmanlar, çoğulcu ve hızlı sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin yaşandığı toplumlarda, bu tür hareketlerin ortaya çıkması ve gelişmesi için oldukça uygun bir zemin oluştuğunu belirtmektedirler. Özellikle, değişken ve çoğulcu bir karaktere sahip olan toplumlar, yeni dinî oluşumlar için son derece elverişli bir ortam sunmaktadır. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri gibi "yeni dinî hareketlerin süpermarketi" olarak nitelendirilen ülkeler, bu tür hareketlerin çalışmalarında ve faaliyetlerinde özel bir konuma sahiptir. Çünkü bu ülkelerde, dinî inanç ve kanaatlerin açıklanması ve serbestçe yaşanması gibi önemli özgürlükler Anayasal koruma altındadır.⁵

“Bilgi Çağı” olarak anılan günümüzde iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, bilgi alışverişini daha hızlı ve erişilebilir kılmış durumdadır. YDH, bu iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri en üst düzeyde kullanmakta, hazırladıkları görsel ve yazılı materyallerle ideolojilerini, mesajlarını, vaatlerini, propagandalarını etkin ve ekonomik bir şekilde yaymaktadır. Radyo ve televizyon kanalları, kitaplar, gazeteler, dergiler ve broşürler ise bu hareketlerin mesajlarını duyurdukları platformlar arasında yer almaktadır.⁶

Uzak Doğu kökenli yeni dinî hareketlerin, meditasyon ve terapi gibi uygulamaları Batı toplumlarına tanıtılarak ilgi çekmeyi başardığı; manevi arayış içinde olan ve bu ihtiyacı karşılayamayan kişilere, psikolojik ve fizyolojik rahatlama, iç huzur ve mutluluk vaat ederek yaklaştığı ileri sürülmektedir. Örneğin Turan ve Uzun’a göre bu hareketlerin stratejisi, başlangıçta dinî unsurlarını gizleyerek, toplumun çeşitli kesimlerine daha rahat ulaşmak ve bu yolla sempati kazanarak üye sayılarını artırmaktır.⁷ Bu anlamda yeni bir dünya dini ya da düzeni getirme, dünyada kendi direktiflerine uyulması şartıyla yeni bir sistemi ve buna bağlı olarak cennetlerini oluşturma iddiasındaki gruplardan birisi de "Transandantal Meditasyon" (TM) adı verilen Hint kökenli harekettir. Bu hareket her ne kadar kendisini bir din olarak tanımlamasa da, kullandığı tekniğin Hinduizm’in kutsal metinlerinden Vedalara dayandığını açıkça belirtmesi ve insanlara huzur ve mutluluk vaat etmesi gibi yönleriyle dinle olan bağlantısını ortaya koymaktadır.⁸

Meditasyon “derin düşünme” anlamında kullanılan bir terimdir. Bu terim mistik anlamda kişinin iç barışına, dinginliğe, farklı şuur durumları kazanmasına ve öz varlığına

⁵ Kirman, “Batıda Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Bazı Özellikleri ve Toplumsal Tabanları”, 228.

⁶ Süleyman Turan - Sema Nur Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18/3 (Aralık 2018), 160.

⁷ Turan-Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, 171.

⁸ Araz, “Yeni Dini Hareketler ve Belli Başlı Taraflar Kazanma Yöntemleri”, 519.

erişmesine imkân vermeyi ifade etmektedir.⁹ Meditasyon aynı zamanda zihni denetleme tekniklerine ve deneyimlerine verilen addır.¹⁰ Latince kökenli olan bu kelimenin kökenindeki meditari fiilinin düşüncelere dalmak ve aynı zamanda kendini adayarak alıştırma yapmak anlamları vardır.¹¹ Meditasyon, Sanskritçe’de “Dhyana”, Çince’de “Ch’an”, Japonca’da “Zen” ve Tibetçe’de “Sgom” gibi çeşitli şekillerde anılır. Meditasyon, dünya çapındaki çeşitli kültürlerin eski metinlerinde anlatılan çok eski bir uygulamadır.¹² Egzotik ortamlara ait, gizemli olan ve bir konuya kendini verip onunla hemhal olmak anlamlarına gelen meditasyon, basit ve temel ilkelere dayanmaktadır.¹³ Geçmiş binlerce sene öncesine giden meditasyon sözlü gelenekle kulaktan kulağa aktarılarak günümüze kadar gelmiş bir kavram ve tekniktir.¹⁴

Bütün meditasyon tekniklerinin temelinde değişik inanç şekillerinin ve dinlerin etkisi görülür.¹⁵ Uzak Doğu ve Hint dinlerinde de meditasyon vardır. Meditasyon Upanişad öğretisinin merkezi konumundadır.¹⁶ Uzak Doğu ve Hint dinlerinde meditasyon kavramının teknik olmanın yanı sıra ibadet anlamı da bulunur. Bu nedenledir ki meditasyon yapılması çok önemsenir ve öğütlenir.¹⁷ Dolayısıyla Hint kökenli dinlerin tanınmasını sağlayan inanç ve

⁹ Meditasyon tekniği ruhani ve mistik nedenlerle de kullanılmaktadır. Meditasyonun dini inanışların ruha işlemesini sağlayarak, dinlerin kutsal amaçlarına hizmet ettiği belirtilir. Bu nedenle dinlerin, ruhsal eğitimlerinde meditasyondan yararlandıkları söylenir. Bu görüşe göre meditasyon insanı mistik bir bilinç haline ulaştırır. Bu konuda bkz. James Hewitt, *Meditasyon*, çev. Rezan Süer (İstanbul: Akaşa Yayınları, 2000), 7-17. Ayrıca meditasyonun insan bedeni üzerindeki etkileri konusunda bkz. Shauna L. Shapiro vd., *Journal for Meditation and Meditation Research* (Arizona: University of Arizona, 2003), Vol. 3, 69-90. Anksiyete, stres ve depresyonun hafifletilmesinden bağımlılık, dikkat eksikliği bozukluğu veya travma sonrası stres bozukluğu gibi pek çok konuda TM’nin faydaları ile ilgili iddialar için bkz. Norman Rosenthal, *Transcendence: Healing and Transformation Through Transcendental Meditation* (London: Hay House, 2011).

¹⁰ Alparlan Cem- Salt Çobanlı, “Meditasyon”, *Dharma Ansiklopedisi* (İstanbul: Dharma Yayınları, 2001), 229-230.

¹¹ Johannes F. Boeckel, *Pratik Meditasyon Tekniği*, çev. Ercan Tuzcular (İstanbul: Remzi Kitapevi, 2002), 13.

¹² Paul Mason, *The Knack of Meditation The No-Nonsense Guide to Successful Meditation* (Premanand: 2013) 21.

¹³ Boeckel, *Pratik Meditasyon Tekniği*, 7-8.

¹⁴ İlhan Güngören, *Meditasyon ve Zazen* (İstanbul: Yol Yayınları, 1992), 10.

¹⁵ Sir James Boleverd, *Meditasyon*, çev. Şebnem Gürpınar (İstanbul: OHM Yayınları, 1993), 19.

¹⁶ Bill Anderton, *Meditasyon*, çev. Canan Eyi (İstanbul: Gün Yayıncılık, 2000), 25. Upanişadlarda insanı ölümsüzlüğe, yani ebedi mutluluğa ulaştıran tek vasıtanın meditasyon olduğu, meditasyon yapmayanların ise Atman’ın gerçek fanileri olduğu söylenir. Yani böyle kimseler canlı cenaze gibidirler. Ayrıca pek zavallı ve cimridirler. Bilge kişi ise bencillik düğümünü meditasyon denilen keskin kılıçla parçalayıp atan kişidir denilir. Bkz. Swami Sivananda Sarasvati, *Meditasyon*, çev. Yavuz Keskin (İstanbul: Ruh ve Madde yayınları, 1990),10. Meditasyonun insanı ebedi huzura ve engin mutluluğa ulaştıran benlik bilgisini sunduğu, düşünceyi Tanrı’ya yani Atman’a doğru sürekli yönlendirdiği, uluhiyet yolu olduğu ifade edilir. Bkz. Sarasvati, *Meditasyon*, 52.

¹⁷ Hewitt, *Meditasyon*, 8-10. İnsanların meditasyona yönelmesinin nedenleri üzerinde durulurken iki amacın daha çok öne çıktığı vurgulanır. Bunların birincisi içsel büyümeyi sağlamak yani içsel değişim arzularıdır. İkincisi ise hayatın içindeki gerilimleri, stresleri bedensel olarak uzaklaştırmaktır. Anderton, *Meditasyon*, 7. Yine meditasyonun amacı içsel aydınlanma ve kozmik bilince varmaktır. Kozmik bilinç diğer adıyla aşkın bilinç düzeyi, insanın fiziksel dünyada ulaşabileceği en yüksek düzeydir. Bkz. Ormond McGill, *Hipnoz ve Meditasyon*, çev. Şanra (İstanbul: Kuraldışı Yayınları, 1997), 61-70.

uygulamaların en önemlilerinden birisi meditasyondur. Transandantal Meditasyon¹⁸ da bunlardandır.

TM’nin Batı’da tanıtımı yapılırken bu tekniğin sadece kendini geliştirme, stres azaltma, rahatlama vb. metotları öğrettiği iddia edilmektedir. Daha ziyade seküler bir teknik olarak uygulandığı ileri sürülen TM’nin aslında mahiyeti itibariyle dinsel içerikli olduğu anlaşılmaktadır. TM ile ilgili olarak pek çok tanımlama ve yakıştırma yapılmaktadır. Örneğin bir kült, ruhsal bir hareket, yeni bir dinî hareket, bir dünya hareketi, yeni bir toplumsal hareket, guru merkezli bir hareket, kişisel bir büyüme hareketi gibi ifadeler bunlardan bazılarıdır. Bir karizmatik lider ve onun etrafında taraftarlarının bulunması, liderin felsefesinin yayılma çabaları ve bir takım ibadetlerin varlığı gibi dinsel hareketler bağlamında zikredilen belirleyici unsurlara¹⁹ TM’nin de sahip olduğu görülmektedir.

Çalışmamızın konusunu, işte bu karmaşık yapılı, çeşitli iddialarla gündeme gelen TM oluşturmaktadır. Konu çok kapsamlı ve bir makalenin sınırlarını aşacak genişlikte olduğu için, sınırlamaya gidilerek, hareketin sadece ortaya çıkışı, tarihsel gelişimi, günümüzdeki durumu ve faaliyetleri üzerinde durulacaktır. İnanç, ibadet ve uygulamalar gibi konular bu çalışmanın devamı olarak hazırladığımız bir başka makaleye bırakılacaktır. Dolayısıyla bu çalışmada TM’nin ortaya çıkışı, kurucusu Maharishi Mahesh Yogi’nin hayatı, hocaları, eserleri, faaliyetleri, hareketin başlangıçtan günümüze kadar geçirdiği evreleri ve mahiyeti ile ilgili tartışmaların ele alınması; ilaveten TM’nin Türkiye’deki oluşum ve gelişim süreci ile faaliyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmamızın TM’nin tarihsel sürecini anlamamanın ötesinde, yeni ortaya çıkan başka dinî hareketleri de anlamaya, bu yapılara daha bir dikkatle ve özenle bakmaya katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Bir karizmatik lider etrafında toplanan ve kısa sürede büyük gelişmeler gösteren yeni dinî hareketlerin pek çok ortak noktası bulunmaktadır. Bu karşılaştırmayı yapabilmek için çalışmamız imkân sağlamaktadır. Ayrıca araştırmamız TM’nin tarihsel sürecini ülke insanımıza tanıttırıyor olması yönüyle önemlidir. Yine farklı disiplinler ve kesimler tarafından istifade edilecek malzeme içeriyor olması da çalışmamızın önemini artırmaktadır. Bu çalışmanın temel çalışma yöntemi deskriptif/tanımlayıcı metot olmuştur. Elde edilen veriler objektiflik kriteri çerçevesinde kaydedilip, incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Fenomenolojik yöntemden de yararlanılarak TM’nin söylem ve

¹⁸ Bundan sonra Transandantal Meditasyon yerine kısaltılmış şekli olan “TM” kullanılacaktır.

¹⁹ Turan-Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, 148; Araz, “Yeni Dini Hareketler ve Belli Başlı Taraflar Kazanma Yöntemleri”, 521.

eylemlerinin nasıl bir karşılık bulduğu ve etkisinin ne olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan her türlü materyal dikkate alınarak, TM'nin tarihsel gelişimine uygun şekilde incelemeler yapılmış ve olaylar bu sıraya göre verilmiştir. İlâveten TM'nin üyeleriyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, bu görüşmeler sırasında aldığımız notlar araştırmamızda kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın hem teorik hem de pratik yönü bulunmaktadır.

1. Transandantal Meditasyon (TM)

TM, Hinduizm'in kökenlerini barındıran bir akımdır.²⁰ Bu akım hayatta olmayı deneyimlemek için, dikkat dağıtan ve stres yaratan düşüncelerin ötesine geçmeyi amaçlayan bir yöntem olarak tanımlanır. Yüksek yüzeyle düşünce katmanının altındaki bilinçli farkındalığın dışındaki varlık durumuna ulaşmayı sağlayan TM sayesinde, zihnin daha sakin kalması nedeniyle, bedenın eşsiz bir dinlenmenin içine girdiği ve birikmiş stresleri, gerginlikleri attığı böylece huzurlu bilince dönüşmenin gerçekleştiği belirtilir.²¹ Bir başka ifade ile dikkatin sıradan düşüncenin yüzey seviyesinden giderek daha incelikli seviyelere ulaşmaya ve daha sonra da bu seviyeyi aşmaya kadar hareket etmesine izin vermenin bir yolu olarak tanımlanır.²² Son zamanlarda dikkati çeken ve hızlı bir gelişme gösteren bu dinî hareket, özellikle Batı'da meditasyona ilginin artmasından sonra, üzerinde fazlasıyla çalışılan konulardan birisi haline gelmiştir.²³

TM hareketi²⁴ modern yaşamın getirdiği çeşitli sorunlara bilimsel yanıt ve pratik çare olma iddiasıyla ortaya çıkmıştır. 1957'de Hindistan'da başlayıp Amerika, Avrupa ve çeşitli ülkelerde yayılan, 1958 yılında uluslararası harekete dönüşen TM'nin bu hızlı yükselişinin

²⁰ Boeckel, *Pratik Meditasyon Tekniği*, 24.

²¹ Hakkı Şah Yasdıman, "Transandantal Meditasyon", *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*, ed. Süleyman Turan - Emine Battal (İstanbul: Okur Akademi, 2020), 545.

²² Buna göre meditasyon yapan kişinin dikkati, düşüncenin en ince düzeyinin ötesine geçerek, tüm düşüncelerin ve algıların şekillendiği saf farklılaşmamış bilince gider. Bkz. Jack Forem, *Transcendental Meditation: The Essential Teachings of Maharishi Mahesh Yogi* (London: Hay House, 2012), 45; Mason, *The Knack of Meditation*, 93. Araştırmaların TM uygulamasının ilk günlerinden itibaren, yeni meditasyon yapan kişinin derin bir dinlenme ve rahatlama halinden keyif aldığını, bu sayede birikmiş stres ve gerginliğin serbest bırakılmasını sağladığını gösterdiği söylenmektedir. Sonraki haftalar, aylar ve yıllar süren günlük uygulamalarda, stresten kurtulmak, meditasyon yapanların hayattan daha fazla keyif almalarına ve seçtikleri ilgi ve etki alanlarında daha başarılı olmalarına olanak tanır. Artan enerji, azalan depresyon, daha az baş ağrısı, rahatlama gibi çok çeşitli sağlık yararları belgelenmiştir denilmektedir. Bu konuda bkz. Forem, *Transcendental Meditation*, 19.

²³ Lawranse Leshan, *Meditasyon Ama Nasıl?*, çev. Nilay Akdoğan (İstanbul: Ötesi Yayınları, 2000), 33.

²⁴ Transandantal Meditasyon ile ilgili olarak teknik, kült, ruhsal hareket, dini hareket, dünya hareketi, toplumsal hareket, guru merkezli hareket, kişisel büyüme hareketi vb. olup olmadığı yönündeki tanımlama ve karakterize etme tartışmaları hala devam etmektedir. Biz çalışmamızda 18. yüzyıl sonlarında ve özellikle de 19. yüzyılda ortaya çıkan bu ve benzeri yapıların isimlendirilmesindeki kriterleri göz önünde bulundurarak TM için "hareket" tanımlamasını tercih ettik. Yeni dini hareketler konusunda geniş bilgi için bkz. Süleyman Turan - Emine Battal, ed. *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (İstanbul: Okur Akademi, 2020).

arkasında kurucusunun ve öğretmenlerinin bir dinî hareket olmadıklarına dair yaptıkları açıklamaların etkisi büyüktür.²⁵ Bu hareketin “hayatta olmayı deneyimlemek için, dikkat dağıtan ve stres yaratan düşüncelerin ötesine geçmeyi veya aşmayı içeren bir teknik” olarak tanımlanmasına karşın, aslında Hinduizm’in çok sayıdaki reformist hareketlerinden birisi olduğu söylenmektedir.²⁶ Buna göre TM, insanları, çağımızın toplumsal sıkıntıları olan stres ve depresyondan kurtarmak, manevi ihtiyaçlarını karşılamak iddiasıyla ortaya çıkan dinî-felsefî bir tekniktir. Sabahları ve akşamları 15-20 dakika, “mantra”²⁷ tabir edilen zikirle yapılan bir uygulamadır.²⁸

2. Transandantal Meditasyon’un Kurucusu Maharishi Mahesh Yogi

TM’nin kurucusu Maharishi Mahesh Yogi’dir. Maharishi Mahesh Yogi’nin asıl adı Mahesh Prasad Varma veya J. N. Srivastava’dır.²⁹ Maharishi Mahesh Yogi adının verilmesinin nedeni kendisinin “Büyük Önder”, “Büyük Kâhin” kabul edilmesidir. “Maharishi” de büyük kâhin, büyük önder anlamlarına gelmektedir. İkinci isim olan Mahesh özel bir addır. Yogi ise bir unvandır; makam ve dinî bir üstünlüğü ifade eder. Bu kavram Hinduizm’de yoga ile ilişkili olarak kullanılır. Bir unvan olan bu kavram yoga terimi ile alakalıdır.³⁰

²⁵ Taraftarlarının TM’nin bir din olmadığı ve sadece kendini geliştirme, stres azaltma, rahatlama vb. metotları öğrettiği iddialarına karşın, TM’nin mahiyeti itibarıyla dinsel içerikli olduğunu bildiren görüşler de ileri sürülmektedir. Nitekim Amerika mahkemelerinde bu gerekçe ile okullarda TM’nin öğretilmesini ve uygulanmasını yasaklayan bir karar da alınmıştır. Bkz. Yasdıman, “Transandantal Meditasyon”, 545. Biz bu makalemizde Transandantal Meditasyon hareketinin sadece ortaya, çıkışı, tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumuna odaklandığımız için söz konusu tartışmalara ve görüşlere işaret etmekle yetineceğiz. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Hacer Çoban, *Transandantal Meditasyon: İçeriği, Amacı, Türkiye’deki Faaliyetleri* (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005).

²⁶ Bu hareketlerin çoğunun dokuzuncu yüzyılda yaşayan reformist filozof Shankara’ya ve onun felsefesi olan Advaita öğretisine dayandığı ileri sürülür. Temelini Vedalar, Upanişadlar, Bhagavad-Gita gibi Hinduizmin kutsal yazıları ve Shankara felsefesi oluşturduğu belirtilir. Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 4.

²⁷ TM sırasında kişi yaklaşık yirmi dakika kadar rahatça oturur ve öğretmen tarafından öğretilen bir mantrayı veya sesi sessizce tekrarlar, TM mantraları, Hindistan’ın Vedik geleneğinden kalma, faydalı etkilere sahip olduğu söylenen eski geleneksel seslerdir. Bunlar gelenek adına Maharishi tarafından TM öğretmenlerine aktarılmıştır. Diğer mantra meditasyon türleri mantraların anlamına odaklanırken, TM’nin önemli bir özelliği mantraların bir anlamının olmamasıdır. Bunlar sadece sestir. Amaçları zihni canlı ama yönlendirilmemiş tutmaktır; bu durumda mantra dikkatin zahmetsizce zihnin içsel sessiz düzeylerine çekilmesine neden olmaktadır. Bkz. David W. Orme-Johnson, “Transcendental Meditation in the Treatment of Mental and Physical Conditions”, *The Oxford Handbook of Meditation*, ed. Miguel Farias vd. (Oxford: Oxford University Press, 2020), 2; Gemma Beckley, *Transcendental Meditation Explained* (PDF: The Meditation Trust, 2014), 15.

²⁸ Forem, *Transcendental Meditation*, 45; Mason, *The Knack of Meditation*, 93.

²⁹ George D. Chryssides, *Exploring New Religions* (London: Continuum, 2001), 292.

³⁰ Ekrem Sarıkçıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi* (Isparta: Fakülte Kitapevi, 2000), 165.

Maharishi'nin doğum tarihi tartışmalıdır. Farklı kaynaklarda 1911 ve 1918 tarihleri verilmektedir.³¹ Doğum yeri Hindistan'daki Jubblepore'dir.³² Maharishi'nin dört kardeşi vardır. Babasının ormanda çalıştığı ve bekçilik yaptığı söylenir.³³ Maharishi yaşadığı coğrafyanın hâkim kültürü olan Hinduizm'e göre yetişmiştir. Allahabad Üniversitesi'ne giden Maharishi 1942 yılında Fizik bölümünden mezun olmuştur.³⁴

İlerleyen yıllarda, yanında on üç yıl kaldığı ve mistik teknikleri öğrendiği, geniş Swami Brahmananda Saraswati ile tanışmıştır.³⁵ Saraswati'den aldığı ilimle Vedalarda derinleşmiş böylece bilgelik kazanmıştır. Varlık biliminde ustalaşarak Rishi (evrenle ilgili gerçeğe eren) bir mürşit olmuş; aynı zamanda Maharishi (yüce Rishi) yani bilgeliği başkalarına da öğretebilecek bir makama ulaşmıştır.³⁶

3. Maharishi'nin Hocası Swami Brahmananda Saraswati

Maharishi'nin hocası Guru Dev diye de bilinen Swami Brahmananda Saraswati(1869-1953)'dir. Saraswati'nin daha dokuz yaşındayken arayışlara girdiği, evini terk ederek "bilginin aydınlığını" aramak için yollara düştüğü nakledilir. 14 yaşındayken Swami Krishananda Saraswati ile tanıştığı ve ondan dersler aldığı söylenir. Bu öğretmenin katkısıyla benliğinin tüm bilincine ulaştığı, böylece yalnız bir hayata yöneldiği kaydedilir. Daha sonra da Himalayalar'da ve Orta Hindistan'ın balta girmemiş ormanlarında tek başına yaşadığı bildirilir.³⁷ İşte bu dönemde Saraswati, Shankara'nın görüşlerinden ve öğretisinden haberdar olur.

Shankara Hindistan'ın önemli bir ilahiyatçısı ve filozofudur.³⁸ Bir reformist olarak kabul edilen Shankara (788-820)³⁹ aynı zamanda Hindistan'ın en önemli mistikleri arasındadır. Vedalar üzerindeki çalışmalarını tamamladıktan sonra genç yaşta manastıra girip, kendini ruhsal yönden geliştirmiş kutsal yazılara yorumlar yapmıştır. Ayrıca felsefi tezler kaleme almış ve Hindu tanrılarını metheden ilahiler düzenlemiştir. O bir Tanrı sevgilisi,

³¹ Myrtle Longley, "TM", *A Book of Beliefs Religions New Faiths, The Paranormal*, ed. John Allan-John Butter Worth (Lion Hudson Plc:1983), 122; Eileen Barker, *New Religious Movements* (London: H.M.S.O, 1989), 213.

³² Hewitt, *Meditasyon*, 156.

³³ *Meditasyon-Transandantal* (İstanbul: Bilim Araştırma Merkezi Yayınevi, 1979), 7.

³⁴ Forem, *Transcendental Meditation*, 23; *Meditasyon-Transandantal*, 7.

³⁵ Hewitt, *Meditasyon*, 156.

³⁶ Maharishi Mahesh Yogi, *Varlık Bilimi ve Yaşama Sanatı*, çev. Sungur Pamir - M. Serhan Akkuş (İstanbul: Sistem Yayıncılık, Mart 2001), xii.

³⁷ Harold H. Bloomfield vd., *Transandantal Meditasyon*, çev. Nahit Oralbi (İstanbul: İnkılap Yayınları, 1990), 50; Forem, *Transcendental Meditation*, 23.

³⁸ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 50.

³⁹ Şankara hakkında daha fazla bilgi için bkz. Gavin Flood, *An Inroduction to Hinduism* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), 239-243; Forem, *Transcendental Meditation*, 23.

Hindistan’ın felsefi ve dinsel semalarının en parlak yıldızı olmuştur.⁴⁰ Shankara, Vedik Sanatana Dharma (Hinduizm) öğretisini veya Tanrı’ya tapınmayı yeniden diriltmesiyle ünlü bir kimsedir. O, öğretisinin sadece yaşadığı çağla kısıtlı olmasını istememiş; bu yüzden de öğretisinin saflığını korumak ve nesilden nesile geçmesini sağlamak için Hindistan’da dört büyük manastır inşa etmiştir.⁴¹

Shankara’nın kurduğu manastırlar, onun geleneklere göre öğrettiği biçimde, “Shankaracharyalar” (manastır liderleri) tarafından yönetilmekte idi; ölümünden sonra kalan öğrencilerin eğitimini de yine Shankaracharyalar devam ettirmiştir.⁴² Bu manastırlarda öğretime çok önem verilmiş ve birkaç yüzyıl düzenli bir şekilde sürdürülmüştür. Arkasından eğitimde bir karışıklık meydana gelmiş ve manastırlar eski anlam ve önemini yitirmiştir. Manastırda onu dolduracak değerde birisinin bulunmaması sebebiyle, 150 yıl atıl vaziyette kalmıştır. 20. yüzyılın ortalarında bazı dindar kimseler bu yerin doldurulması için Guru Dev’e başvurmuşlardır. Guru Dev bu talep karşısında Badarinath’da Jyotir Math’ın Shankaracharya görevini/konumunu kabul etmiştir.⁴³ 1954 yılında zehirlenerek ölünceye kadar Kuzey Hindistan’da Shankaracharya unvanıyla yaşamıştır.⁴⁴ Guru Dev bu süreçte kendisine müracaat eden herkese, çeşitli Hindu kutsal kitaplarından okuyarak bulduğu meditasyon tekniğini öğretmiştir.⁴⁵ Bazı kaynaklar Guru Dev’in öldükten sonra, öğrencileri arasında güçlü bir mücadele olduğunu belirtmektedir. Mahesh de bu mücadelede etkin rol almıştır. Ancak Mahesh Brahmin kastından olmadığı için Shankaracharya olamamıştır. Buna rağmen Guru Dev’den sonra da Shankaracharya’ya saygısını sürdürmüştür.⁴⁶

20. yüzyılın başlarında Swami Brahmananda Saraswati’nin Vedik meditasyonunu öğrencisi Maharishi Mahesh Yogi’ye aktardığı; Vedik meditasyon öğretisinin adını Maharishi’nin değiştirdiği ve bunun yerine Transandantal Meditasyon adını kullandığı görülmektedir. Bu yeni isim, Vedik meditasyon sürecinin zihni aktivitenin ötesine geçtiği veya aştığı diğer uygulamalardan önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir.⁴⁷

⁴⁰ Swami Nikhilananda, *Hinduizm*, çev. Aslı Özer (İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, Haziran 2003), 148-149.

⁴¹ Maharishi Mahesh Yogi, *Bhavagad-Gita 1. ve 6. Bölümlerin Yeni Bir Çevirisi ve Yorumu*, çev. M. Serhan Akkuş - Cihan Bakkalcıoğlu (İstanbul: Sistem Yayıncılık, Kasım 2003), 11.

⁴² Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 19.

⁴³ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 50.

⁴⁴ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 19.

⁴⁵ J. Gordon Melton, *Encyclopedic Handbook of Cult in America* (New York: Garland Pub, 1986), 187.

⁴⁶ David V. Barrett, *The New Believers: A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions* (London: Cassell and Company, 2001), 276.

⁴⁷ Beckley, *Trancendental Meditation Explained*, 7.

TM'yi dünyaya tanıtması için Maharishi'ye öğreten gurusu Swami Brahmananda Saraswati'dir.⁴⁸ Maharishi'nin 13-14 yıl eğitim⁴⁹ aldığı hocası Swami Brahmananda Saraswati Hindu dinine mensuptur ve hocası Shankara gibi Vedanta ekolünün bir takipçisidir. Saraswati monist bir sistem kurup Tanrı'ya iman ve ibadeti canlandırmak için Hindu manastırlarında önemli görevlerde bulunmuş ve birçok öğrenci yetiştirmiştir. Bu bağlantılar ve ilişkiler nedeniyle Maharishi'nin hocası Saraswati'nin ve onun da arkasında Shankara ekolünün etkisinde görüşlerini oluşturduğu söylenmektedir. Dolayısıyla bu iddialara göre, Maharishi'nin görüşleri Hindu Vedik gelenekten kaynaklanmaktadır.

4. Transandantal Meditasyon'un Ortaya Çıkması ve Yayılması

Maharishi idari sekreter olarak Shankaracharya ile yakın çalışır, ondan birçok şey öğrenir ve TM programının kaynaklandığı Vedik ilkeler de dâhil olmak üzere, Veda'nın özü olan yaşamın bütünleşmesini deneyimler.⁵⁰ Bu nedenle Maharishi kişisel gelişmesinin sonsuz ve kusursuz bir yapıda olan hocası Guru Dev'e borçlu olduğunu söyler.⁵¹ O her zaman Guru Dev'in bir fotoğrafını yanında bulundurur ve konferanslarında hocasının fotoğrafını halkın görebileceği bir yere koyarak konuşmasını yapar. Guru Dev'in gözde öğrencisi olan Maharishi onun ölümünden kısa bir süre önce, kendisine aktardığı bir bilinç geliştirme yöntemini mükemmelleştirip herkese ve her yerde uygulamasını önerir.⁵² Guru Dev 1954'te vefat ettiğinde Maharishi, yakınlarda yaşayan tüm münzeviler, yogiler ve diğer ruhani aydınların bulunduğu, bazen Azizler Vadisi olarak da bilinen, Himalaya bölgesindeki Uttar Kashi'de bir mağaraya yerleşir.⁵³ Maharishi öğretisini yaymaya başlamadan önce burada iki yıl inziva hayatı yaşar. Uttar Kashi'de olgunlaştırdığı fikirlerinden sonra artık amacı çok eski gizemli Hindu tekniği TM'yi dünyaya duyurmaktır.⁵⁴

1955'te Güney Hindistan'daki bir tapınağı ziyaret etme düşüncesi, Maharishi'yi kısa bir hac yolculuğuna çıkmaya yöneltir. Güneydeki insanların "Himalayaların bilgeliğinin bir kısmını paylaşma" talebi üzerine, daha sonra Transandantal Meditasyon adını vereceği tekniği öğretir. Sonuçların son derece memnuniyet verici olması üzerine, uygulamayı mümkün

⁴⁸ Hewitt, *Meditasyon*, 156.

⁴⁹ Forem, *Transcendental Meditation*, 23.

⁵⁰ Robert W. Boyer, "Transcendental Meditation: What, How, and Why", *Prescribing Health Transcendental Meditation in Contemporary Medical Care*, ed. David F. O'Connell - Deborah L. Bevvino (Rowman & Littlefield, 2015), 11.

⁵¹ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 50.

⁵² Hewitt, *Meditasyon*, 157; Forem, *Transcendental Meditation*, 23.

⁵³ Forem, *Transcendental Meditation*, 24.

⁵⁴ Barrett, *The New Believers: A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions*, 276.

olduğu kadar çok insanla paylaşmaya karar verir.⁵⁵ Böylece 1955’te Maharishi Himalayalar’dan çıkar ve Vedik teknolojiyi Hindistan’ın her yerinde öğretmeye başlar.⁵⁶ Daha sonra da dünyayı birkaç kez dolaşır. Hollanda’nın Vlodrop kentindeki Maharishi Vedik Üniversitesi (MVU) ve en çok tanınanı Fairfield’deki Maharishi Yönetim Üniversitesi (MUM) dâhil olmak üzere dünya çapında TM merkezleri ve resmi eğitim kurumları kurar.⁵⁷

Maharishi 1958’de Madras’a gelip Guru Dev’in 89. doğum gününü kutlar, çok kalabalık bir topluluğa hitap eder. Bu toplantıda Guru Dev’e methiyeler dizer ve TM’nin faydalarını dünyaya duyuracak olan planını ilan eder. Bir sonraki günde de tüm insanlığın aydınlığa kavuşma yollarını açıklar. Bütün bu gelişmelerden sonra yüzlerce kişi Maharishi’nin uyguladığı tekniği öğrenir. Böylece Maharishi, TM eğitim-öğretimini sürdürerek yolculuklar yapar. Bu çerçevede, Avrupa’nın önemli şehirleri başta olmak üzere Lumpur, Singapur, Burma, Kuala, Hong-Kong, Hawaii Adaları ve San Fransisco’ya gider.⁵⁸ Maharishi, Amerika’da “Ruhsal Yenilenme Hareketi” adını verdiği kâr amacı gütmeyen organizasyonu 1959’da hayata geçirir. Yine TM’nin mesajının yayılması için birtakım organizasyonlar düzenler. Bunlar arasında 1958’de Madras’ta, 1959’da Los Angeles’ta, 1960’da İngiltere’de⁵⁹ ve 1961’de Amerika’da kurduğu “Ruhsal Yenilenme Hareketi” dikkat çeker.⁶⁰ Beatles başta olmak üzere birçok popüler sanatçının bu meditasyon tekniğini uygulamaya başlamasıyla birlikte, Maharishi’nin çekici kişiliği ve TM’nin diğer tekniklere kıyasla çok daha kolay ve hızlı öğrenilebilen ve sonuçları derhal alınabilen bir teknik olması, 1960’larda TM’nin giderek artan bir ilgiyle karşılanmasına ve Batı Dünyası’nda iyice benimsenmesine neden olur.⁶¹

Maharishi yine bu yılda Londra’ya yaptığı seyahatte üç yıllık bir planı duyurur. Bu planda dünyanın ruhsal yönden nasıl güçlendirileceği üzerinde durur ve süreyi üç yıl olarak

⁵⁵ Forem, *Transcendental Meditation*, 24; Boyer, “Transcendental Meditation: What, How, and Why”, 11.

⁵⁶ Theresa Olson, *Maharishi Mahesh Yogi - A Living Saint for the New Millennium* (USA: 1st World Library, 2004), 41; Beckley, *Trancendental Meditation Explained* 12-13. İki yıllık gerçek sessizlikten sonra 1956’da Hindistan’ın güney ucundaki bir kente yolculuk yapmaya karar verir. Burada kentin kütüphanecisi, Maharishi’yi bulur ve halka açık yedi konferans düzenlediğini, ilkinin de on beş gün sonra olacağını söyler. Ayrıca basına bildirmek üzere konferansların başlıklarını Maharishi’den rica eder. Bu konferanslara halkın ilgisi giderek artar. Maharishi kütüphanecinin komşu bir kentte de bir seri konferans düzenlediğini ve gazetelere aynı başlıkları verdiğini görünce Hindistan’da bir kentten öbürüne konferans vermek üzere harekete geçer. Bkz. Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 51.

⁵⁷ Boyer, “Transcendental Meditation: What, How, and Why”, 11.

⁵⁸ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 51-52.

⁵⁹ Barrett, *The New Believers: A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions*, 277.

⁶⁰ Hewitt, *Meditasyon*, 157.

⁶¹ *Meditasyon-Transandantal*, 8-9.

açıklar.⁶² İlk TM öğretmen yetiştirme kursu olarak 1961’de Hindistan Rishikesh’te açılan kurs bu planın bir parçasıdır. Buranın açılma nedeni; herkese erişmenin yolunun, hareketin kendi kendini çoğaltmasından geçtiğinin görülmesidir. Bu ilk ilk kurs mezunlarını verir ve aralarından bazıları öğretmen olur. 16 kişi olan bu öğretmenlerden San Diago’lu Bayan Beulah Smith olarak bilinen öğretmen görevi 1966’da sona erene kadar Amerika’da tek öğretmen olarak çalışır.⁶³ Daha sonra öğretmenlerin sayısı hızla çoğalır, 1994 yılında rakam 40.000’e ulaşır. Bu öğretmenler üzerinden TM tüm dünyada milyonlarca insana ulaşır.⁶⁴

1963 yılına gelindiğinde Maharishi’nin *Varlık Bilimi ve Yaşama Sanatı* adlı kitabını yayınladığı görülür. Bu kitapta TM öğretisinin faydaları, düzenli uygulama sonunda günlük hayatta yaşanacak aydınlanma, yaşamın engin ve pratik felsefesi sunulur. 1965 yılında da Bhagavad Gita üzerinde yaptığı yorum çalışmalarından ilk altı bölüm yayınlanır.⁶⁵

1966’da Almanya Bremen’deki ilk Avrupa Meditasyon Akademi’sinin açılışı gerçekleşir. Aynı yılda Uluslararası Meditasyon Akademisi Shankaracharya Allahabad Nagar’da faaliyete geçer. Bu arada Maharishi’nin öğrencileri “Uluslararası Meditasyon Dernekleri”ni kurar. Bu dernekler pek çok ülkede faaliyet gösterir.⁶⁶

Takip eden yıllarda Maharishi’nin çeşitli dergi ve gazetelerde hayat hikayesi, tekniği ve öğretisi yayınlanır. Örneğin 1967 ve 1968 tarihlerinde çıkan *The New York Times, Life, Look, Time, Sunday Supplement, Newsweek, Esquire, Post* vb dergi ve gazeteler bunlardandır. Yine Avrupa’da; Hollanda, Londra ve Almanya’da gazete ve dergilerde onunla ilgili yayımlar yapılır.⁶⁷

Amerika’da 1970’te 35.000 civarında kişinin TM eğitimini tamamladığı kaydedilir. Takip eden üç yılda bu sayının hızla arttığı ve yaklaşık olarak on katına ulaştığı söylenir.⁶⁸ Maharishi 1970 yılında yetiştirdiği öğretmenleri dünyanın dört bir tarafına gönderir,⁶⁹ 1972 yılında İspanya’nın Madrid şehrinde düzenlenen Dünya Planı Töreni’ni açar. Bu törende TM’nin ruhsal ve psiko-somatik etkileri üzerine binlerce bilimsel araştırma yapılmasının

⁶² Maharishi, *VB ve YS*, 360.

⁶³ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 52.

⁶⁴ Maharishi, *VB ve YS*, xv.

⁶⁵ Maharishi, *VB ve YS*, 3.

⁶⁶ Maharishi, *VB ve YS*, 362.

⁶⁷ Jacob Needleman, “Transcendental Meditation”, *The New Religions with a New Introduction* (New York: Crossroad, 1984), 129.

⁶⁸ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 53. 1958-1970 yılları arasındaki faaliyetler hakkında daha fazla bilgi için bkz. John White, *Everything You Want to Know about TM - Including How to Do It* (New York: Paraview Press, 2004).

⁶⁹ Joseph Weber, *Transcendental Meditation in America How a New Age Movement Remade a Small Town in Iowa* (Iowa City: University of Iowa Press, 2014), 24.

öneminden bahsedilir. Bilimsel araştırmaların sonucunda TM’nin faydalarının kanıtlanacağı ve böylece TM’nin daha geniş kitlelere ulaşmaya katkı sağlanacağı savunulur.⁷⁰ 1975’te de şehirlerde ve köylerde yaşayanların TM tekniğini uygulamaları sonucunda, tüm dünya insanlığının daha mutlu olma ihtimalinin artacağını ve zamanın “Aydınlanma Çağı” olacağını söyler.⁷¹ Böylece bütün dünya için “Aydınlanma Çağının Şafağı”nı ilan eder.⁷²

Maharishi, insan bilincinin gizli erişebildiği olanakların tüm kapsamı için oluşturulmuş bir araştırma üniversitesi olan Maharishi Avrupa Araştırma Üniversitesi’ni 1975’te İsviçre’nin Seelisberg kasabasında açar.⁷³ Aynı yıl ABD’de de Maharishi Uluslararası Üniversitesi’ni kurar.⁷⁴ Maharishi 12 Ocak 1976’da “Aydınlanma Çağı Dünya Hükümeti”ni oluşturur. Yine bu tarihte “Yoga Uçuşu”⁷⁵ tekniklerinin de anlatıldığı TM “Sidhi Programı”nı açıklar.⁷⁶

İdeal Toplum kampanyası, Maharishi Mahesh Yogi’nin dünyada daha iyi bir yer haline getirme vizyonunun bir ifadesi olarak 1977’de 108 ülkede tanıtılır ve buralarda TM-Sidhi Programları öğretilir. Maharishi, Yogi Uçuşu sırasında ortaya çıkan mutluluk dalgalarının, kişinin zihinsel beden işbirliğini yükselttiğini ve dünya bilincinin uyumlu hale getirildiğini belirtir. Yogi uçuşu safhasındaki müritler dünyada en fazla karışıklıkların yaşandığı bölgelere barış havarisi olarak gönderilir.⁷⁷

Maharishi’nin mutlak teorileri, dünyanın karşı karşıya olduğu birçok zorluğa çözümler önerir. Bu teoriler, daha barışçıl, daha adil ve daha refah bir dünya yaratmak için bir yol sunar. Böylece ekonomi, eğitim, sağlık, savunma, hükümet, yönetim, yasa ve düzen alanlarında teoriler geliştirmeye devam eder. 1978’de “Aydınlanma Çağı Dünya Hükümeti” Maharishi’nin rehberliği altında muhtelif bölgelere görevliler göndermeye başlar. Bu

⁷⁰ Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 209.

⁷¹ Anne Bancroft, “TM”, *The New Religious World* (London: Simon&Schuster, 1992), 24.

⁷² Maharishi, *VB ve YS*, xxii.

⁷³ Maharishi, *VB ve YS*, 365.

⁷⁴ Maharishi, *VB ve YS*, 363. Bu üniversite 1994’ten beri anaokulundan doktora düzeyine kadar eğitim sunmaya devam etmektedir. Maharishi Veda Üniversiteleri ve Maharishi Ayur Veda Üniversiteleri, her mesleğe mükemmellik getirmek, eğitimin her düzeyinde Doğal Yasaya hâkim olunmasını sağlamak amacıyla dünyanın her tarafında kurulmaya devam etmekte; bu kurumlarda Veda felsefesi ile ilimleri birleştirme gayesi güdülmektedir. Maharishi, *VB ve YS*, 359-394.

⁷⁵ Yogi Uçuşu müritlerin meditasyon esnasında cezbelenerek havaya zıplamaları eylemidir. Bkz. Maharishi, *VB ve YS*, 367.

⁷⁶ Maharishi, *VB ve YS*, xxii. Bu arada 1976 yılı TM hareketine karşı New Jersey’de bir grup ebeveyn ve din adamı devlet okullarındaki programlarının kapatılması için dava açar. Bu konuda bkz. Weber, *Transcendental Meditation in America*, 22.

⁷⁷ Yogi uçuşunu yapan kişiler zaman zaman kendi aralarında toplanmışlardır. Bu çerçevede Yogi uçuşunu uygulayan 7000 kişiden oluşan bir grup, Amerika’nın Iowa eyaletindeki Fairfield’de bir araya gelmiştir. Bu toplantı sırasında, yapılan bilimsel araştırmaların, Maharishi’nin tahminlerini doğruladığı iddia edilmiştir. Bkz. Maharishi, *VB ve YS*, 371.

çerçeve de dünyanın en sorunlu beş bölgesinde barışı yeniden tesis etmek için Aydınlanma Çağı Valileri gönderilir. Altı hafta sonra gidilen bu bölgelerdeki şiddet ve olumsuzluklar tamamen ortadan kalkar. Aydınlanma Çağı'nın valileri bu bölgelerden çekilmeye başlayınca şiddet olayları yeniden başlar. Bunun üzerine Dünya Hükümeti, düzenli ve barışçıl ortamı korumak adına bu bölgelere daha fazla vali gönderir ve olaylar yeniden sakinleşir. Bireylerde meydana gelen düzelme ve tutarlılık toplumu etkiler. Artık dünyanın pek çok yerindeki insanlar Maharishi TM ve TM-Sidhi programlarını fark eder. Böylece TM'nin ülke vatandaşlarının gelecekteki krizlerin veya şiddet patlamalarının ortaya çıkmasını önleyebilecek, dolayısıyla kalıcı dünya barışının tesisine katkıda bulunabilecek bir konuma gelmelerine katkı sağladığı yönünde yorumlar yapılmaya başlar.⁷⁸

Maharishi Mahesh Yogi, 1980 yılında Rigveda'nın kendi içinden çıkan ve Apauruṣeya Bhaṣya adı verilen bir yorum yöntemi geliştirir. Apauruṣeya Bhaṣya, Rigveda metinlerinin ardışık açılımına dayanır. Bu açılımın, metnin temel anlamını daha sonra da daha kapsamlı tam bilgiyi ortaya çıkardığı ifade edilir.⁷⁹

Maharishi Mahesh Yogi, 1981 yılında Veda metinlerini yeniden düzenleyip bunları "Veda Bilimi ve Teknolojisi" olarak adlandırır. Veda'yı evrendeki tüm gelişmeler ve tüm faaliyetin kaynağı olarak kabul ederek, bunların evrendeki bilgileri ortaya çıkaracağını savunur. Yeni Delhi'de "Birinci Uluslararası Veda Bilimi Kursu"nu yönetir.⁸⁰

Maharishi 1983-1984 yıllarında küresel gerçek bir dünya barışı kurmaya yönelik olarak ortaya koyduğu teknik ile yeterli sayıda insanın aynı anda yogik sidhi uygulamaları halinde, küresel terörizmin ortadan kaldırılabilceğini belirttiği mücadelede hareketinin manevi hizmetlerini sunar.⁸¹ 1985 yılında "Maharishi Ayurveda Koruyucu Sağlık Merkezleri"nin kurulmasına öncülük eder. Bu sağlık merkezleri insanların sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmelerine yardımcı olmak için önemli bir potansiyele sahiptir. Maharishi'nin amacı da dünyada hastalıklardan ve dertlerden kurtulmuş uluslar ailesi yaratmaktır. 1986 yılında ise mükemmel sağlık için neler yapılması gerektiğini açıklar.⁸²

"Dünya Barışı için Müzik Festivali"ni tertip eden Maharishi dünyanın 52 ülkesinde iki yüzü aşkın şehirde festivaller düzenler. Günümüzde de Gandharva-Veda müziği dünyaya

⁷⁸ Olson, *Maharishi Mahesh Yogi*, 16.

⁷⁹ Maharishi, *VB ve YS*, 368.

⁸⁰ Maharishi, *VB ve YS*, 369.

⁸¹ Kim Knott, "Transcendental Meditation", *Encyclopedia of New Religious Movements*, ed. Peter B. Clarke (London: Routledge, 2006), 635.

⁸² Maharishi, *VB ve YS*, 373.

tanıtılmaya devam etmektedir. 1988’de insanlığın tümünü içten ve dıştan yeniden yapılandırmayı amaçlayan Maharishi, tüm insanlığın barış ve refah içinde yaşayabileceği bir dünya yaratmak için bir dizi teori ve uygulama geliştirir. Bu teorilerden biri olan “Maharishi Yüce Siyaset Bilimi”, dünya barışını ve refahını sağlamanın bir yolu olarak evrensel yasalara dayalı bir sistem oluşturulmasını önerir.⁸³

1992 yılında Maharishi’nin tavsiyesiyle yeni bir siyasi parti kurulur. Doğal Yasa Partisi⁸⁴ adıyla sahneye çıkan bu parti, Maharishi’nin evrensel yasalara dayalı bir hükümete sahip olmasını amaçlayan “Maharishi Yüce Siyaset Bilimi”nin temelini desteklemek için ortaya çıkar. Bu partinin hedefi ulusal yasalarla Doğal Yasanın desteklenmesidir. Yogi Uçuşu uygulayanların oluşturduğu bir grubun çalışmalarıyla Doğal Yasanın desteğinin kazanılmasına dayanan Maharishi’nin Mutlak Hükümet Teorisi ve Hükümet için bir grup formülü topluma sunulur.⁸⁵

Maharishi Mahesh Yogi’nin, insan fizyolojisinde Veda ve Veda metinlerini keşfettiği iddiası, Transandantal Meditasyon hareketinin temel ilkelerinden biridir. Maharishi’nin iddiasının destekçileri, bu iddianın, bütün bilimlerin ve bütün dinlerin temelinde yatan birliğin savunucusudurlar.

Maharishi’nin savunma programında onun ulusun ordusunda, Yogi Uçuşu bölümündeki müritlerden gerçekleşecek, Önlem Kanadı’nın kurulması öngörülür. Yogi Uçuşu, TM’nin daha ileri bir aşamasıdır. Maharishi, içsel bir huzur ve dengeye ulaşmayı ve şiddet olaylarından uzak durulmasını savunur. Maharishi’ye göre, Önlem Kanadı’nın olgunlaşmasıyla, ulusal yaşam sağlığına kavuşacak ve ulus, yenilmez bir savunma kalkanıyla korunacaktır. Maharishi, Veda ve Veda metinlerinin, insan sağlığına etki ettiğine inanmaktadır. Bu programlar, bu temeli geliştirmeye ve sağlık sorunlarının önlenmesine yardımcı olmayı amaçlar. Maharishi, Hindistan’da standart bir eğitim müfredatının parçası olarak, TM ve Vedik bilimlerin öğretildiği birçok kamu eğitim kurumunun yanı sıra, Vedik uzmanların eğitimi için bir okul ağı da organize eder. Buralarda geleneksel Vedik bilgiler ücretsiz veya çok düşük maliyetli bir eğitimle verilir.⁸⁶

Maharishi, 1995’te Amerika, Japonya, Hollanda ve Rusya’da Maharishi Yönetim Üniversitesini kurar. Daha önceden var olan şirketlerini yeniden yapılandırma programını

⁸³ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 23-24; Maharishi, *VB ve YS*, 374.

⁸⁴ Bugün de bu partinin dünyanın çeşitli bölgelerinde yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır. Bkz. Knott, “*Transcendental Meditation*”, 635.

⁸⁵ Maharishi, *VB ve YS*, 79.

⁸⁶ Forem, *Transcendental Meditation*, 26.

yürütür. Maharishi, 1997’de Doğal Yasa ismini verdiği teorisine dayanarak Küresel Yönetim sistemini geliştirir. Ayrıca kurduğu Maharishi Küresel Gelişme Fonu ile Veda ilkelerine göre dünyanın yeniden yapılanması için gerekli finansal kaynağı sağlamaya çabalar. Dünyayı Veda Yapı İlkeleri olan Sthapatya Veda’ya (doğaya uygun mimarlık), Vastu Vidya’ya (Vedik mimari sistemi) göre yeniden inşa etmek amacıyla, “Maharishi Küresel İnşaat Şirketleri” birçok ülkede faaliyet gösterir. 1998’de Veda ve Veda metinlerinin tamamının, Devatalar (semavi varlıklar) ve bütün kozmosla birlikte her insanın fizyolojisinde mevcut olduğunu öne süren, kendi mensuplarından, Prof. Dr. Tony Nader’a⁸⁷ ağırlığı kadar altın verilir.⁸⁸

Maharishi Mahesh Yogi, Hindistan’da Kanal Maharishi (Maharishi Veda Televizyonu) kanalını kurar. Kanal, TM ve diğer geleneksel Hint öğretileri hakkında bilgi ve eğlence programları yayınlanır. Kanal Maharishi’nin yayına girmesi ile dünyaya cennetin ışığının getirildiği, Veda Uygarlığının dönüştüğü, barış ve mutluluğun doğuşunun sağlandığı iddia edilir. Sekiz uydudan dünyanın her tarafına yayın yapan, herkese kendi evinde ve ana dilinde Doğal Yasanın Tam Bilgisinin kapısını açtığı ileri sürülen Maharishi Açık Üniversitesi kurulur. Böylece açılan kanallar ve kurslarla TM yayılmaya çalışılır.⁸⁹

2000 yılında Meditation Trust, TM’yi herkes için erişilebilir olması için uygun fiyatlı hale getirme misyonuyla kayıtlı bir yardım kuruluşu olarak kurulur. Meditation Trust Birleşik Krallık’taki diğer kurslardan %50’ye kadar ve Avrupa fiyatlarından %80’e kadar daha düşük ücret yapısına sahiptir. Bu durum TM’nin bilimsel araştırmaların gösterdiği çok çeşitli potansiyel faydalarından yararlanmak isteyenlerin özgün, eski öğretilere erişmesine olanak tanır. Diğer taraftan, en düşük kurs ücretlerini dahi karşılayamayanlara yardımcı olmak amacıyla oluşturulan bir burs fonuyla da TM’nin kullanılabilirliği ve ulaşılabilirliği artırılır.⁹⁰

Maharishi Mahesh Yogi, 2000 yılında Dünya Barışı Küresel Ülkesi’ni kurar. Vedalara ve Hinduizm’e bağlı bir devletin oluşmasını istemektedir. Bu devletin temel amacı, dünya barışını ve refahını sağlamaktır. Dünya Barışı Küresel Ülkesi, şu anda Amerika’da bulunan Maharishi Vedic City’de bulunmaktadır. Dünya Barışı Küresel Ülkesi’nin hükümeti, Maharishi tarafından atanmış 40 bakandan oluşmaktadır. Para birimi olan Raam Mudra, Maharishi Vedic City’de kullanılmaktadır.⁹¹

⁸⁷ Prof. Dr. Tony Nader Maharishi’nin ölümünden sonra yerine gelen kişidir.

⁸⁸ Maharishi, *VB ve YS*, xxx; 392-393.

⁸⁹ Bugün de halen TM’nin yayılması için bu çabalar sürdürülmektedir. Bkz. Maharishi, *VB ve YS*, 359-394.

⁹⁰ Beckley, *Transcendental Meditation Explained*, 15.

⁹¹ Maharishi, *VB ve YS*, 359-394.

Maharishi Mahesh Yogi, Fakirliğin Ortadan Kaldırılması Programını başlatır. Bu program, dünyanın en fakir olan 33 ülkesinde uygulanmak üzere planlanır. Burada temel amaç fakir olan kimselerin refahını artırmak ve fakirliği ortadan kaldırmaktır. Maharishi’ye göre, Veda Organik Tarımı geliştirilip, diğer ülkelerde satılarak hem dünyaya saf besinler sunulacak, hem de fakirliğe son verilecektir.

Maharishi’nin TM Hareketi dünya çapında genişledikçe daha büyük ve daha uygun konaklama yerlerine ihtiyaç duyulmaya başlar. Maharishi, basit evinden, Transandantal Meditasyon tekniğinin öğretmenlerini eğitebileceği Avrupa’daki daha büyük otellere taşınır. Zaman zaman bu kursların katılımcı sayısı üç bini aşar. Eski oteller satın alınıp, yenilenir ve ardından “cömert kişiler” Maharishi’yi küresel hareketin yönetimini denetlemek üzere oralarda kalmaya davet ederler. Zamanla bunların da çok küçük olduğu ortaya çıkar. Hareket büyüyüp genişledikçe ihtiyaçları da artar. Bu ihtiyaçların karşılanması için, örneğin Maharishi ve diğer yöneticilerin faaliyetlerini rahat bir şekilde yürütebilecekleri dünyanın en yüksek binalarından birisinin inşaatına başlanır.⁹²

2001’de Maharishi Vedic City’e, birkaç kilometre kuzeyindeki eski tarım arazileri de dâhil edilir. Vedic City’deki Maharishi Sthapatya Vedic evlerinin⁹³, Vedic Gözlem Evi’nin ve Dünya Barışı Küresel Ülkesi’nin büyük idari binalarının ideal toplum yaşamının bir modeli olarak hizmet etmeleri amaçlanır.⁹⁴

Maharishi, 91 yaşındayken, 1990’dan itibaren oturduğu, Hollanda’daki Transandantal Meditasyon hareketinin merkezinin de bulunduğu Vlodrop köyünde, 5 Şubat 2008 tarihinde hayatını kaybeder.⁹⁵ Maharishi öldüğünde arkasında büyük bir para, mülk ve organizasyon bırakır.⁹⁶

Maharishi’nin fizik eğitimi almış olması, TM’nin bilimsel olarak anlaşılmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırmıştır. Maharishi, TM’yi fizik biliminin gelişiminin devamı olarak görmüş, bu çerçevede TM’nin sadece bir dinsel veya Spiritüel uygulama değil, aynı zamanda bilimsel temele sahip bir uygulama olduğunu göstermeye çalışmıştır. Böylece TM’nin bilimsel olarak tanıtılmasında ve dünyaya yayılmasında önemli bir rol oynamıştır.⁹⁷ Maharishi, yaşam hakkında bilgece yorumlar yapmayı adet haline getirmiş ve yoga üzerinde

⁹² Olson, *Maharishi Mahesh Yogi*, 5.

⁹³ Vedic evler özel bir mimari ile hazırlanan evlerdir. Bu konuda bkz. (Welvaert, Erişim 14 Eylül 2023).

⁹⁴ Scott Lowe, “Transandantal Meditasyon”, *World Religions and Spirituality Project* (Erişim 06 Ağustos 2023).

⁹⁵ CNN Türk.com, “Maharishi Mahesh Yogi 91 yaşında öldü” (Erişim 21 Aralık 2023).

⁹⁶ Weber, *Transcendental Meditation in America*, 3.

⁹⁷ Vesile Bolaç, *Ayurveda Strese En Kolay Çözüm* (İstanbul: Sistem Yayıncılık, Nisan 1995), 34.

ustalaşmış; Hindu reformcu Shankara'nın tekçi (monist) dünya görüşünü özümsemiş ve tekniğini bunun üzerine oturtmuştur.⁹⁸ Maharishi, dağınık bir halde olan, binlerce yıllık Veda Metinlerini, kendi deneyimleri ve anlayışıyla yeniden düzenlemiştir. Maharishi'nin çalışmaları, bilinç bilimi alanında önemli bir dönüm noktası olmuştur.⁹⁹

Maharishi bilinç alanında büyük bir önder ve aynı zamanda dünyanın en değerli bilim insanlarından birisi olarak lanse edilmeye çalışılmıştır. Onun, zihnin dengede kalması ve kendiliğinden bütün doğa yasalarına uygun işlemesi için TM'yi tasarladığı ifade edilmiştir. Onun Yoga ve TM'yi yeniden canlandığı iddia edilmiştir.¹⁰⁰

Maharishi'nin ölümünden sonra yerine geçen kişi, Harvard eğitilmiş bir tıp doktoru, sinirbilimci ve dünya çapında tanınan bir Vedik bilim adamı olan Prof. Dr. Tony Nader'dir. Onun vizyonu Maharishi gibi, bilincin gelişi yoluyla insanlığın potansiyelini gerçekleştirmeye yardımcı olmaktır. Bunu yaparken amacı da dünyaya sağlık, mutluluk ve barış getirmektir.¹⁰¹

TM kâr amacı olmayan ve gayesi insanlara sadece TM'yi öğreten bir kurum olarak gösterilmektedir.¹⁰² Yirminci yüzyılın sonuna gelindiğinde TM 108 ülkede merkezler kurmuş ve altı milyon kişi de temel meditasyon kursunu almış durumdadır.¹⁰³ 2012 yılında yapılan bir sayım TM'nin 170 ülkede 40.000 öğretmen tarafından öğretildiğini ve 6 milyondan fazla kişinin bu uygulamayı öğrendiğini ortaya koymuştur.¹⁰⁴ Transandantal Meditasyon Programı kursları, Maharishi'nin Veda bilimi ve teknolojisinin zihin alanına uyguladığı bir tekniktir. Bu kursların yayılma faaliyetleri günümüzde de sürdürülmekte, kurulacak topraksız devlete vatandaşlar kazandırılmaya çalışılmaktadır. Maharishi Amerika'nın Fairfield City şehrinde kurulan bir uluslararası üniversite ve açtığı yoga kurslarıyla Beatles gibi zengin takipçilerinden milyarlarca dolar elde etmiştir. Bu paralarla tüm dünyada izlenen uydu televizyonları kurulmuştur; bu televizyonların yayınlarıyla tüm gün Maharishi felsefesi propagandası yapılmaktadır.¹⁰⁵

Amerika Birleşik Devletleri'nde Harvard, Yale, Barnard, Bennington, Penn State ve Doğu Yakası'ndaki West Point dâhil olmak üzere, kıydan kıyıya 1000'den fazla ortaokul,

⁹⁸ Ronald Enroth, *Tarikatlar ve Yeni Dinler*, çev. Levent Kınran (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 1998), 121.

⁹⁹ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 20-21.

¹⁰⁰ Maharishi, *VB ve YS*, 359.

¹⁰¹ Joseph Weber, "Fairfield, Iowa (Transandantal Meditasyon Bölgesi)", *World Religions and Spirituality Project* (Erişim 11 Aralık 2023).

¹⁰² Bloomfield, *Transandantal Meditasyon*, 45.

¹⁰³ Knott, "Transcendental Meditation", 634.

¹⁰⁴ Forem, *Transcendental Meditation*, 24.

¹⁰⁵ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 25-26.

lise, kolej ve üniversitede TM öğrencilere tanıtılmıştır. Ayrıca TM Batıda da Ohio Eyaleti'nde, Colorado Üniversitesi'nde, Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesi'nde, Stanford'da, UCLA'da ve daha pek çok yerde yine öğrencilere tanıtılmıştır. TM şehirdeki okul çocuklarına ve genel halka yönelik kursların yanı sıra, lüks toplantı salonlarında üst düzey şirket yöneticilerine de öğretilmiştir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde 6.000'den fazla doktor TM'yi öğrenmiştir. Bu doktorların birçoğunun, araştırmalarına ve kendi deneyimlerine dayanarak, rutin şekilde hastalarına TM'yi tavsiye ettikleri ileri sürülmektedir.¹⁰⁶

Maharishi Mahesh Yogi, dünyanın her yerindeki Maharishi Veda Üniversiteleri ve Maharishi Veda Okullarının kurulmasını teşvik etmiştir. Maharishi'ye göre, bu okullarda yetkin olan, bilinçlerindeki Doğal Yasayı hâkim kılacaklar ve böylece insan kaynakları Doğal Yasayla uyumlu hale gelmeye yol açacaktır. Bilinç, doğru bir şekilde geliştirildiğinde, insan tüm alanlarda mükemmelleştirilebilecektir.¹⁰⁷

Uluslararası Maharishi Birleşik Alan Teknolojileri dernekleri, TM ve diğer Maharishi Veda tekniklerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması için çalışmaktadır. TM kursları, dünyanın dört bir yanındaki birçok şehirde ve kasabada verilmektedir. Günümüzde Uluslararası Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi dernekleri, Amerika'da; New York, Washington, California, Massachusetts, Michigan'da bulunmaktadır. Kanada, Los Angeles, Pasadena'da; Güney Amerika'da Brezilya ve Uruguay'da, Avrupa'da; İngiltere, Belçika, Danimarka, Norveç, Finlandiya, Hollanda, İtalya, Fransa, Almanya, Portekiz ve Avusturya'da da benzeri kuruluşlar vardır. Afrika ve Orta Doğu'da Lübnan ve İsrail'de; Asya'da Hong Kong, Japonya, Yeni Zelanda, Avustralya ve Hindistan'da TM kursları bulunmaktadır.¹⁰⁸ Bu hızlı gelişme, çok önemli bir örgütlenme ve misyon çalışmasının mevcut olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Forem, *Transcendental Meditation*, 25.

¹⁰⁷ Maharishi, *VB ve YS*, 359-394.

¹⁰⁸ Maharishi, *VB ve YS*, 396-398.

¹⁰⁹ Transandantal Meditasyon'un tarihsel gelişimi incelenirken kısa süredeki bu hızlı gelişip yayılmasına ayrı bir başlık açılmaktadır. Bu çerçevede de pek çok iddia dile getirilmektedir. Bu çalışmanın konusu olmadığı için bizim yer vermediğimiz ama kısaca işaret etmek istediğimiz iddialar arasında aşırı dünyevileşme sonucunda gelişen teknoloji karşısında rasyonalizmin günümüz insanında yarattığı hayal kırıklığına bağlı olarak insanlarda doyumsuzluğun meydana geldiği, bu durumun fizyolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasında etkili olduğu, gerilime ve strese yol açtığı, bu gibi rahatsızlıklardan kurtulmanın yolu olarak meditasyona ilgi duyulmaya başlandığı ileri sürülmektedir. Diğer taraftan maddi ihtiyaçları karşılanan insanların da manevi alanda kendilerini tatmin edecek bir huzur ortamı arayışına girdikleri söylenmektedir. Endüstrileşme ve kentleşme ile birlikte insanların daha çok bireyselleşmeye ve materyalizme yöneldiği, bu durumun, dinlerin ruhsal ve duygusal ihtiyaçları gidermede yetersiz kaldığına dair bir algıya yol açtığı, dinlerin modern insanın isteklerine cevap veremediği, insanların ruhsal ve duygusal sıkıntılarının giderilmesinde yetersiz kaldığı, bunun için gerekli kurum ve yapının olmadığı ileri sürülmektedir. Sanayileşme ve kırsal kesimden şehirlere göç eden, geleneksel değerlerini yitiren ve yeni bir kültürel

Uluslararası Öğrenci Meditasyon Derneği (SİMS), TM'nin yaygınlaştırılması için çalışan en önemli örgütlerden biridir. SİMS, 1957 yılında Maharishi Mahesh Yogi tarafından kurulmuştur. Amerika'da olan SİMS, federal devlet vergileri alınmayan, kâr amacı gütmeyen bir kurum olarak gösterilmektedir. Bu örgütler, TM'nin yaygınlaştırılması için düzenli olarak konferanslar, seminerler ve eğitim programları düzenlemektedir. Bu etkinliklerde, TM'nin faydaları hakkında bilgi vermek ve insanları TM'ye teşvik etmek başlıca amaçları arasındadır. Transandantal Meditasyon Derneği, TM'yi ve Maharishi Veda tekniklerini anlatan çeşitli kurslar düzenlemektedir. Transandantal Meditasyon Derneğinin bünyesinde vermiş olduğu bazı kurslar şunlardır: Yoga Asana Kursu, Kendi Nabzını Okuma Kursu, Diyet-Beslenme Kursu, Yaratıcı Zekâ Bilimi Kursu, Maharishi Jyotish (Veda Astrolojisi) Kursu, Maharishi'nin Veda Bilimi Kursu, Şirket Geliştirme Programı, Gandharva Veda (Doğanın Müziği) Kursu. TM bu kurslar sayesinde kendi reklamını yapmakta ve taraftar sayısını artırmayı hedeflemektedir.¹¹⁰

5. Türkiye'de Transandantal Meditasyon

TM'nin Türkiye'de görülmesi Maharishi ile başlar. Maharishi dünya turları sırasında Türkiye'ye de gelir. 1966 yılı Ağustos ve Aralık aylarında Türkiye'ye gelen Maharishi, İstanbul'da konferanslar verir. Bu konferanslar ile TM kurslarında yaklaşık 200 kişiye TM'nin nasıl yapıldığı ve tekniği öğretilir. Bu kişiler de öğretiyi ve tekniği duyurup yaygınlaştırmak üzere çalışmalar yürütür. Bu çerçevede Ruhi Geliştirme Derneği adıyla İstanbul'da bir dernek kurulur.¹¹¹

TM ya da diğer adıyla Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi merkezleri kuruldukları 1966 yılından günümüze kadar çalışmalarını sürdürmektedirler. Bugün de ülkemizin değişik bölge ve şehirlerinde faaliyetlerine devam etmektedirler. Günümüzde Antalya, Mersin, İzmir, Manisa, Aydın, Ankara, Adana, Denizli, Muğla, Bursa, İstanbul, Eskişehir, Kuşadası, Salihli, Ayvalık, Bodrum'da merkezleri bulunan TM'nin faaliyetlerine yüzlerce kişi katılmaktadır.

kimlik arayan insanların, modern yaşamın getirdiği değişim ve bireysellik ile yalnızlaştıkları, bunu gidermek için, metafizik, dogmatik ve gelecek gibi konulardan uzaklaşıp, anı yaşamaya, mutluluğu ve huzuru yaşamın merkezine koymaya odaklanan yeni dinî akımlara yöneldikleri, bu akımların da insanlara bu yönde cazip öneriler sundukları vurgulanmaktadır. Diğer taraftan bu hareketlerin arkasında bir takım küresel güçlerin bulunduğu yönünde iddialara da yer verilmektedir. Yeni dini hareketlere neden ilgi duyulduğu konusunda geniş bilgi için bkz. Mehmet Ali Kirman, Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi (Ankara: Birleşik Yayınları, 2010).

¹¹⁰ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 26.

¹¹¹ Meditasyon-Transandantal, 9.

TM merkezleri Dr. Mahmut Görkey yönetiminde 1966-1990 yıllarına kadar faaliyetlerine devam ettikten sonra Vesile ve Albert Baruh çifti yönetimi devralır.¹¹²

1955 Adapazarı doğumlu Vesile Baruh yüksek öğrenimini Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, endüstri tasarımı bölümünde tamamlar. TM’de uzman olduktan sonra 1982’den itibaren bu alanın uzmanı olarak çalışmalarını yürütür. Açtığı kurslara Hindistan, Hollanda, İsviçre gibi dünyanın değişik bölgelerinden pek çok kimse katılır. Danışmanlık da yapan Vesile Baruh Sthapatya Veda (doğaya uygun mimarlık) adı altında bu faaliyetlerine devam etmektedir. 1954 İstanbul doğumlu Eşi Albert Baruh ise, Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra yüksek öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Fakültesi’nde tamamlar. O da TM uzmanı olarak öğretmenlik yapmaktadır. 1982’de başladığı öğretmenliğin yanı sıra, Maharishi Jyotish unvanıyla Veda astrolojisi adıyla 1990’dan beri kurslar düzenlemektedir. Vesile ve Albert Baruh çifti Türkiye’nin dışında da çalışmalarını sürdürerek Maharishi Veda Bilimi tanıtım çalışmaları yapmaktadır.¹¹³

Bu konuda çalışmalar yapan bir diğer isim de Çelik Erengezin’dir. Mimar olan Erengezin ile yaptığım görüşmede, Maharishi daha Türkiye’ye gelmeden önce, gazetelerde çıkan yazılar arasında bir başlığın dikkatini çektiğini söylemiştir. Bu başlıkta “İç Huzuru-Enerji-Mutluluk” denildiğini, ilgisini çeken bu konuyu merak ettiğini ifade etmiştir. Daha sonra da TM posterleri astığını belirtmiştir. Erengezin’in söylediğine göre, zamanla broşürler basılmış ve Erengezin kendisi de Hilton’da iki konferans vermiştir. Çelik Erengezin mantrasını bizzat Maharishi’den almıştır. Erengezin’in anlattığına göre, Maharishi dört parmağıyla nabızı tutmakta ve böylece kişiye özel mantrasını vermekteydi. Erengezin’in mantrası “ayink”tir. Maharishi’nin Türkiye ziyaretinin arkasından artan talepleri karşılamak üzere dernekleşmeye gidilmiştir. Türkiye’de TM İlk olarak İstanbul Harbiye’de kurulmuştur. İstanbul’dan da Türkiye’ye yayılmaya başlamıştır. Bazı kişiler Türkiye’den Hindistan’a gitmiş, TM tekniğini orada öğrenip, öğretmen sıfatıyla geri dönmüşlerdir.¹¹⁴

“Transandantal Meditasyon Derneği” adını 1974 yılında alan, “Ruhi Geliştirme Derneği” daha sonra şirket haline gelmiştir. 2003’ten beri ismi, “Kibele, Zihin-Düşünce

¹¹² Ali İhsan Yitik, “Hint Menşe’li İnançların Türkiye’deki Faaliyetleri”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*, ed. Ömer Faruk Harman (İstanbul: Ensar Neşriyat, Ocak 2005), 340; Ayrıca Türkiye’deki TM merkezleri için bkz. Transandantal Meditasyon Resmî Web Sitesi (TM), “En Yakın TM Merkezleri” (Erişim 5 Ağustos 2023).

¹¹³ Yitik, “Hint Menşe’li İnançların Türkiye’deki Faaliyetleri”, 340.

¹¹⁴ Kişisel görüşme, 5 Ocak 2005.

Geliştirme, Araştırma, Danışmanlık, Eğitim Merkezi, İnşaat, Doğal Tarım Ürünleri Tic. Ltd. Şirketi”dir.

Tiyatro ve sinema sanatçısı Merih Akalın, 1984’ten beri Maharishi Transandantal Meditasyon ve Sidhi¹¹⁵ eğitim kurslarında yer almaktadır. Akalın’ın TM hareketinin sunduğu Veda Bilimi, Yaratıcı Zekâ Bilimi, Ayurvedik Nabız Okuma, Maharishi Jyotish I-II, Tam Bilgi, Mükemmel İnsan gibi tüm eğitim kurslarını tamamladığı belirtilir. Akalın Maharishi Transandantal Meditasyon Derneği, Astroloji Birliği Derneği, Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği ve Arkeolojiyi Sevenler Derneğinde faaliyet göstermektedir. Açtığı kurslarda Vedik astroloji, yoga ve Ayurveda hakkında bilgiler paylaşmaktadır.¹¹⁶ Yayınları bulunan, Dr. Vesile Bolaç da 1989 yılında TM ile tanışır, arkasından da deneyimlerini yayınlarıyla paylaşır.¹¹⁷

Sistem Yayıncılık, Transandantal Meditasyon serisi altında yayınladığı *Transandantal Meditasyon, Varlık Bilimi ve Yaşama Sanatı, Çağdaş Ayurveda, Hastalıklardan Kurtuluş, Bhagavad-Gita* isimli kitap ve çevirilerle TM’nin fikir ve altyapısının Türk halkına ulaşmasına yardımcı olmuştur. Bu çalışmalar ve kitaplar sayesinde ülkemizde TM tanınmaya başlamıştır. Ayrıca medyanın da yoga ve meditasyon teknikleri üzerinde durması TM’nin reklamlarının yapılmasını kolaylaştırmıştır.

1991 yılında İstanbul Hilton Otel’de düzenlenen bir kongrede İngiltere’den telefonla Maharishi ile bağlantı kurulmuş ve konuşma yapılmıştır. Soru-cevap bölümünde dinlerin insanları ayırdığı, kendilerinin ise dinlerden bağımsız olduğu iddia edilmiştir. O dönemin Sağlık Bakanı bu toplantıya telgraf yollayarak; onları güzel çalışmalarından ötürü kutlamış ve yoganın insan sağlığına faydasını belirterek, teşkilatın propagandasına destek olmuştur. “Birleşik Alan Teknolojileri Derneği” adını taşıyan Maharishiler artık hem ekonomik hem de siyasi bir güç haline gelme yolunda ilerlemiş durumdadırlar.¹¹⁸

Türkiye’deki şubelerde TM öğrenmek isteyen kişi, toplam 4 gün, günde birer saat süren standart eğitim programının 2024 yılı itibariyle ücreti şu şekildedir: Yetişkin Ücreti 5000 TL; karı koca beraber: 8000 TL; 10 yaşından küçük çocuklar ise (anne veya baba ile birlikte öğrenebilir) 1500 TL’dir.¹¹⁹

¹¹⁵ Yogi Uçuşları kursları

¹¹⁶ Dirah Akademisi Türkiye, “Kendinizi Tanıyarak Vedik Astrolojisi Öğrenin” (Erişim 25 Ağustos 2023).

¹¹⁷ Bolaç, *Ayurveda Strese En Kolay Çözüm*, 6-38.

¹¹⁸ Çoban, *Transandantal Meditasyon*, 29-30.

¹¹⁹ Transandantal Meditasyon Resmi Web Sitesi (TM), “Transandantal Meditasyon Ücret Bilgisi” (Erişim 20 Nisan 2024). TM yalnızca kapsamlı, eğitimi tamamlamış sertifikalı TM öğretmenleri tarafından öğretilir.

Türkiye’de propagandasını kurslar, seminerler, toplantılar, muhtelif yayınlar, gazete ve internet reklamlarıyla sürdüren bu hareket¹²⁰ Uzak Doğu’ya dayanan birçok grup veya hareketten sadece birisidir. Ülkemizde ruhçuluk, zihin ve beden rahatlatma gibi faaliyetleriyle tanınan, bu hareketin mensupları genellikle inançlarını açığa vurmaya veya kendilerini belirli bir dinin mensubu olarak tanımlamak istememektedirler.¹²¹ Bir din veya inanç sistemi olarak bilinmekten kaçınmasına karşın,¹²² TM özde Hint kökenlidir. Batı’da yeni dinî hareket veya yeniçağ hareketi olarak tanımlanan¹²³ TM, Hint kökenli bir hareket olarak Türkiye’ye Batı’dan intikal etmiştir.

Türkiye’de bu gibi akımların kabul görmesinin başlıca nedenleri açıklanırken pek çok sebep sıralanmaktadır.¹²⁴ Bunların başında çoğu Batı dillerinden çevrilen kitaplar ve TV dizileri aracılığıyla karma, avatara, samsara, nirvana, yoga ve dairesel zaman gibi Hint dinî düşüncesinin kavram ve görüşlerinin aktarılması gösterilmektedir. Modern dönemde insanların sıkıntı içinde olmalarına bağlı olarak depresyona girdikleri, çözümünü bu gibi teknikleri öğrenmekte aradıkları söylenmekte, bu ve benzeri hareketlerde üyeler arasındaki ilişkilerin yakınlığına ve sıcaklığına vurgu yapılmaktadır. Kalabalıklar içinde yalnızlık çeken, derdini paylaşacak bir dost bulamayan insanların bu tür yapıların üyeleriyle bir araya gelerek

Talimatlar, hassas deneyimleri yönlendirecek sorular ve yanıtlar da dâhil olmak üzere, canlı deneyimlere bağlı olarak kişiselleştirildiğinden, bir kitaptan veya kayıttan öğrenilemez. Kişisel eğitim, giriş derslerini, bir TM öğretmeniyle kişisel görüşmeyi, özel öğretimi ve takip oturumlarını içeren yedi adımdan oluşan bir diziyle dünya çapında standartlaştırılmıştır. Öğretimden önce, öğrencinin tanıklık etmesinin istendiği, bir bilgi programına başlamak için yerleşik bir kültürel gelenek olan basit bir tören yapılır. Böylece öğretmenlerin kadim Vedik geleneğini ve bunun zamanla test edilmiş etkinliğini sürdürmenin önemi kabul edilerek, öğretmenin tekniği doğru bir şekilde öğretmesi için zemin hazırlanır. Boyer, “Transcendental Meditation: What, How, and Why”, 2.

¹²⁰ Yitik, “Hint Menşe’li İnançların Türkiye’deki Faaliyetleri”, 333-334.

¹²¹ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), “Doğu Kökenli Batılı Akımlar” (Erişim 19 Ağustos 2023). TM’nin dinsel temeli ve ruhsal amacı kişisel varlığın, kişiliği olmayan mutlak Varlık’la birleşerek yok olmasıdır. Ancak bu halktan gizlenmektedir. Enroth, *Tarikatlar ve Yeni Dinler*, 132. Görüldüğü gibi TM gizlice dini inanç ve düşüncelerini TM uygulayanlara empoze etmektedir.

¹²² Weber, *Transcendental Meditation in America*, 29. TM’nin dinlere karşı hoşgörülü olduğu ve onların varlığından yana tavır sergilediği söylenmektedir. Bkz. Robert Roth, *TM Transandantal Meditasyon Tekniği*, çev. Deniz Yılmaz (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1997), 11-16.

¹²³ Dinler Tarihi alanında yapılan çalışmaların önemli bir kısmını yeni dini hareketler oluşturmaktadır. Bunlar 1950’li ve daha sonraki yılları kapsayan dini ve felsefi anlamda bir dünya görüşü sunarak, aşkın bilgiye ulaşma ve manevi aydınlanma gibi amaçlar doğrultusunda taraftarlarına hayatın gerçek anlamı konusunda en doğru cevabı verdiğini iddia eden, birbirinden farklı gruplar için kullanılan bir kavramdır. Bunlara yeni dini hareketler denmesi mevcut geleneklere karşı çıkışlarından dolayıdır. Bu yapılanmalara göre geleneksel dinlerin fonksiyonlarını tamamladıkları ve insanların dertlerine derman olmadığı için yeni yüzyılda yeni din gerekmektedir, anlayışı hakimdir. Yeni Dini Hareketler için bkz. Özlem Uluç, *Yeni Dini Hareketler* (İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 2012); Niyazi Akyüz, *Dinin Örgütsel İklimi: Dini Gruplar* (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2007); Ali Rafet Özkan, *Kıyamet Tarikatları: Yeni Dini Hareketler* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları, 2006).

¹²⁴ Bu konu doğrudan çalışma alanımıza girmediğinden ve başka kapsamlı bir çalışmada ele alınması gerektiğinden dolayı burada üzerinde fazla durulmamış, sadece işaret etmekle yetinilmiştir. Bununla birlikte, ileride TM’nin Türkiye’deki gelişim süreçleri incelenirken bu konuya ayrı bir başlık açılması gerektiği düşüncesindeyiz.

huzur bulduğu, bu nedenle kendilerini rahatlatan bu akımlara ilgi gösterdikleri ifade edilmektedir. Yine İslam dininin sürekli terör ve şiddet olaylarıyla anılıyor olmasının insanları İslam'dan soğuttuğu ve başka arayışlara girmelerine sebep olduğu belirtilmektedir. İnanma ihtiyacı ve kutsal olanla birleşme arzusuyla ilgili duygularını tatmin etmek isteyen insanların bir yandan İslam'a karşı yaratılan güvensizlik ortamının, diğer yandan da İslam dinine ve Tasavvufi yöntemlere ilgilerinden dolayı "irticacı" damgası yemekten korkmalarının TM gibi hareketlere yönelmelerine imkân hazırladığı belirtilmektedir.¹²⁵

Sonuç

1950'lerden itibaren görülmeye başlayan Yeni Dinî Hareketlerden birisi de Hint kökenli Transandantal Meditasyon'dur. Bu hareketin kurucusu Maharishi Mahesh Yogi Hindistan'da yetişmiştir. Onun, gençliğinde Guru Dev'in gözetiminde eğitim görmesinin, Guru Dev'in ölümünden sonra ise bir mağarada 2 yıl kadar inziva hayatı yaşamasının hareketin oluşum sürecinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Maharishi'nin hareketini Hinduizm'e ve özellikle de Shankara'nın monist felsefesine dayalı bir öğretinin temelleri üzerine bina ettiği görülmektedir.

Maharishi'nin kullandığı meditasyon uzak doğu dinlerinde karşımıza çıkan önemli bir uygulama ve ibadettir. Hinduizm'in kutsal kitapları Upanişadlar ve Bhagavad-Gita'da bu konuda malumat bulunmakta ve meditasyonun insanları ölümsüzlüğe götüren tek vasıta olduğu bildirilmektedir. Araştırmamızın da ortaya koyduğu gibi, TM'nin bir yandan insanlara ruhsal açıdan fayda sağlayacağı belirtilmekte diğer yandan ise Hint dinlerinin temel inanç ve öğretileri öğretilmektedir. Dolayısıyla Hint kültüründen kaynaklanan meditasyon ile sadece Uzak Doğu tekniği ve ibadeti değil aynı zamanda Hint kültürü de yayılmaya çalışılmaktadır. Bir başka ifade ile TM'nin amacı yalnızca insanları stresten kurtarmak ve sağlığa kavuşturmak değil; aynı zamanda Hinduizm inancını tanıtmaktır. Bu yönüyle de TM Uzak Doğu kültürünü dünyaya yayanların kullandıkları en önemli araçların başında gelmektedir.

TM'ye göre, insan zihni ve bedeni sınırsız potansiyele sahiptir; yaratıcılığın, zekânın ve enerjinin geliştirilerek potansiyelin harekete geçirilmesi ve bu sayede sağlık, mutluluk ve başarının elde edilebilmesi mümkündür. Bu iddiaya bağlı olarak, Batı'da sadece kendini geliştirme, stres azaltma, rahatlama vb. metotları öğrettiği ve daha ziyade seküler bir teknik olarak uygulandığı belirtilen TM'nin aslında mahiyeti itibariyle dinsel içerikli olduğunu araştırmamız göstermiş bulunmaktadır. Zira dinsel hareketler bağlamında zikredilen

¹²⁵ Yitik, "Hint Menşee'li İnançların Türkiye'deki Faaliyetleri", 342.

belirleyici unsurlara TM de sahiptir. Bir karizmatik lider ve onun etrafında taraftarlarının bulunması, liderin felsefesinin yayılma çabaları ve birtakım ibadetlerin varlığı bu unsurlardan bazılarıdır. Yine TM'ye giriş törenindeki bazı ritüeller ve mantra uygulamaları da bunlar arasında zikredilebilir. Dolayısıyla TM Hinduizm'e ait bazı kavramları, batı ambalajını kullanarak sunmaktadır. Her ne kadar bu hareketin mensupları kendilerini bir din olarak tanımlamasalar da hareketin tekniğinin Hinduizm'in kutsal metinlerinden Vedalara dayandığını açıkça belirtiyor olmaları ve insanlara huzur ve mutluluk vaat etmeleri zaten bu hareketin dinsel kimliğini ortaya koymaktadır.

TM'nin yayılmasında reklamın ve propaganda faaliyetlerinin büyük önemini olduğu görülmektedir. Meditasyon ve yoga ile ilgili görsel ve yazılı medyada çıkan her türlü haber insanların alakasını çekmek için reklam vasıtası olarak değerlendirilmektedir. Psikolojik etki altına almak için depresyonda olan kişilere yaklaşmak ve onlara her türlü hastalıklardan kurtulacakları, başarılarını artıracakları gibi vaatler, her seviyeden öğrenciye zekâlarını geliştirecekleri ve güçlü, kuvvetli bir hafızaya kavuşacakları yönündeki telkinler reklamların içeriklerinde önemli bir yer tutmaktadır.

Bugün de hâlâ tanımlama ve karakterize etme tartışmaları süren TM, çok farklı alanlarda çalışmalar yapmakta, tüm insanlığı içten ve dıştan yeniden yapılandırarak, dizayn etmeyi hedefleyen teoriler geliştirmektedir. Bu bağlamda toplumu her sahada mükemmelliğe ulaştırmak iddiasıyla başta din olmak üzere, siyasetten eğitime, sağlıktan savunmaya, hukuktan ekonomiye kısacası hayatın her alanına el atmakta, söz söylemektedir. Hatta bunun da ötesine geçerek pek çok kurum ve kuruluşu ortaya çıkararak yapılandırmaktadır.

TM, önce batıda neşvünema bulan sonra bize intikal eden bir hareket olma özelliği taşımaktadır. Türkiye'de de dünyanın her tarafında olduğu gibi TM'yi öğretmek için çeşitli kurslar düzenlenmektedir. Bu kursların karşılığında yüksek meblağlar istenmektedir. Buradan da TM üzerinden bir ticaret yapıldığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de 1966 yılında faaliyetlerine başlayan Transandantal Meditasyon Derneği'nin günümüzde 20 bin civarında kayıtlı aktif üyesi bulunduğu tahmin edilmektedir. Bilindiği kadarıyla, bu hareket ülkemizde 11 il ve 4 ilçede yapılanmış bulunmaktadır. Tanıtım toplantılarını ücretsiz yapan TM derneği, haftada iki gün toplantılar düzenlemektedir. Albert-Vesile Baruh çiftinin Türkiye temsilciliğini yaptığı TM derneği toplantılarında tanınmış isimleri davet etmekte onların üzerinden daha fazla kitleye ulaşmaya çalışmaktadır.

Günümüzde devasa kuruluşlara ve milyarlarca dolara hükmeden bu hareketin eğitim kurumları, hastaneleri, ticari faaliyetleri, medya organları, çiftlikleri, şehirleri, hatta devleti, bakanları ve kendisine ait para birimi bulunmaktadır. Kısa sürede böylesine gelişen ve örgütlenen bu hareketin gerçek mahiyetinin ne olduğu hem dünyada hem de ülkemizde merak edilerek sorgulanmakta ve bu hareketin bütün yönleriyle ortaya çıkarılması çalışmaları devam etmektedir.

Kaynakça

- Akyüz, Niyazi. *Dinin Örgütsel İklimi: Dini Gruplar*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2007.
- Anderton, Bill. *Meditasyon*. çev. Canan Eyi. İstanbul: Gün Yayıncılık, 2000.
- Araz, Ömer Faruk. “Yeni Dini Hareketler ve Belli Başlı Taraflar Kazanma Yöntemleri”. *Din Hizmetlerinde İletişim ve Tebliğ*. ed. Hasan Kamil Yılmaz- Faruk Kanger, 497-540. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Bancroft, Anne. *The New Religious World*. London: 1992.
- Barker, Eileen. *New Religious Movements*. London: H.M.S.O, 1989.
- Barrett, David V. *The New Believers: A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions*. London: Cassell and Company, 2001.
- Beckley, Gemma. *Transcendental Meditation Explained*. PDF: The Meditation Trust, 2014. Erişim 21 Aralık 2023. <https://www.coursehero.com/file/37640511/transcendental-meditation-explained-ebookpdf/>
- Bloomfield, Harold H. vd. *Transandantal Meditasyon*. çev. Nahit Oralbi. İstanbul: İnkılap Yayınları, 1990.
- Boeckel, Johannes F. *Pratik Meditasyon Tekniği*. çev. Ercan Tuzcular. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2002.
- Bolaç, Vesile. *Ayurveda Strese En Kolay Çözüm*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, Nisan 1995.
- Boleverd, Sir James. *Meditasyon*. çev. Şebnem Gürpınar. İstanbul: OHM Yayınları, 1993.
- Boyer, Robert W. “Transcendental Meditation: What, How, and Why”. *Prescribing Health Transcendental Meditation in Contemporary Medical Care*. ed. David F. O’Connell and Deborah L. Bevvino. Rowman&Littlefield, 2015.

- Cem, Alparslan - Çobanlı, Salt. *Dharma Ansiklopedisi*. İstanbul: Dharma Yayınları, 2001.
- Chryssides, George D. *Exploring New Religions*. London: Continuum, 2001.
- CNN Türk.com. “Maharishi Mahesh Yogi 91 yaşında öldü” (06 Şubat 2008). Erişim 21 Aralık 2023. <https://web.archive.org/web/20191007210249/https://www.cnnturk.com/2008/yasam/diger/02/06/maharishi.mahesh.yogi.91.yasinda.oldu/426116.0/index.html>
- Çoban, Hacer. *Transandantal Meditasyon: İçeriği, Amacı, Türkiye'deki Faaliyetleri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı, “Doğu Kökenli Batılı Akımlar”. Erişim 19 Ağustos 2023. <https://diyanet.gov.tr/tr-TR/>, <https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/4854>
- Dirah Akademisi Türkiye, “Kendinizi Tanıyarak Vedik Astrolojisi Öğrenin”. Erişim 25 Ağustos 2023. <https://www.dirah.nl/turkiye.htm>
- Enroth, Ronald. *Tarikatlar ve Yeni Dinler*. çev. Levent Kınran. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 1998.
- Flood, Gavin. *An Introduction to Hinduism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Forem, Jack. *Transcendental Meditation: The Essential Teachings of Maharishi Mahesh Yogi The Classic Text Revised and Updated*. London: Hay House, 2012.
- Güngören, İlhan. *Meditasyon ve Zazen*. İstanbul: Yol Yayınları, 1992.
- Hewitt, James. *Meditasyon*. çev. Rezan Süer. İstanbul: Akaşa Yayınları, 2000.
- Johnson, David W. Orme. “Transcendental Meditation in the Treatment of Mental and Physical Conditions”. *The Oxford Handbook of Meditation*. ed. Miguel Farias vd. 1-37. Oxford: Oxford University Press, 2020.
- Kirman, Mehmet Ali. *Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Yayınları, 2010.
- Kirman, Mehmet Ali. “Batıda Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Bazı Özellikleri ve Toplumsal Tabanları”. *Dinî Araştırmalar* 2/4 (1999), 223-233.
- Knott, Kim. “Transcendental Meditation”. *Encyclopedia of New Religious Movements*. ed. Peter B. Clarke. 634-635. London: Routledge, 2006.
- Leshan, Lawrence. *Meditasyon Ama Nasıl?*. çev. Nilay Akdoğan. İstanbul: Ötesi Yayınları, 2000.

- Longley, Myrtle. “Transcendental Meditation”, *A Book of Beliefs Religions, New Faiths, The Paranormal*. ed. John Allan-John Butter Worth. Lion Hudson Plc, 1983.
- Lowe, Scott “*Transandantal Meditasyon*”. World Religions and Spirituality Project. Erişim 06 Ağustos 2023. <https://wrlrel.org/tr/2016/10/08/transcendental-meditation/>
- Mason, Paul. *The Knack Of Meditation The No-Nonsense Guide To Successful Meditation*. b. y.: Premanand, 2013.
- Mcgill, Ormond. *Hipnoz ve Meditasyon*. çev. Şanra. İstanbul: Kuraldışı Yayınları, 1997.
- Meditasyon-Transandantal*. İstanbul: Bilim Araştırma Merkezi Yayınevi, 1979.
- Melton, J. Gordon. *Encyclopedic Handbook of Cult In America*. Newyork: Garland Pub, 1986.
- Needleman, Jacob. “Transcendental Meditation”. *The New Religions with a New Introduction*. New York: Crossroad,1984.
- Nikhilananda, Swami. *Hinduizm*. çev. Aslı Özer. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, Haziran 2003.
- Olson, Theresa. *Maharishi Mahesh Yogi - A Living Saint for the New Millennium*. USA: 1st World Publishing, 2004.
- Özkan, Ali Rafet. *Kiyamet Tarikatları: Yeni Dini Hareketler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları, 2006.
- Rosenthal, Norman. *Transcendence: Healing and Transformation Through Transcendental Meditation*. London: Hay House, 2011.
- Roth, Robert. *TM Transandantal Meditasyon Tekniği*. çev. Deniz Yılmaz. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1997.
- Shapiro, Shauna L. vd. *Journal for Meditation and Meditation Research*. Arizona: University of Arizona, 2003. Vol. 3, 69-90.
- Sarasvati, Swami Sivananda. *Meditasyon*. çev. Yavuz Keskin. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, 1990.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem. *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*. Isparta: Fakülte Kitapevi, 2000.
- TM, Transandantal Meditasyon Resmi Web Sitesi, “En Yakın TM Merkezleri”. Erişim 5 Ağustos 2023. <https://tr.tm.org/anasayfa>

- TM, Transandantal Meditasyon Resmi Web Sitesi, “Transandantal Meditasyon Ücret Bilgisi”. Erişim 20 Nisan 2024. <https://tr.tm.org/transandantal-meditasyon-ucret-bilgisi>
- Turan, Süleyman – Battal, Emine. *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*. İstanbul: Okur Akademi, 2020.
- Turan, Süleyman- Uzun, Sema Nur. “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18/3 (Aralık 2018), 137-174.
- Uluç, Özlem. *Yeni Dini Hareketler*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 2012.
- Weber, Joseph. *Transcendental Meditation in America How a New Age Movement Remade a Small Town in Iowa*. Iowa: University of Iowa Press, 2014.
- Weber, Joseph. “Fairfield, Iowa (Transandantal Meditasyon Bölgesi)” World Religions and Spirituality Project. Erişim 11 Aralık 2023. <https://wrldrels.org/tr/2021/07/27/fairfield-iowa-transcendental-meditation-enclave/>
- Welvaert, Brandy. “Vedic Homes Seek Better Living Through Architecture”. *The Rock Island, Argus*, Erişim 14 Eylül 2023. http://download.tmnews.org/2005_08_05_RockIsArgus_ltr.pdf
- White, John. *Everything You Want to Know about TM: Including How to Do It*. New York: Paraview Press, 2004.
- Yasdıman, Hakkı Şah. “Transandantal Meditasyon”. *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*. ed. Süleyman Turan - Emine Battal, 545-549. İstanbul: Okur Akademi, 2020.
- Yitik, Ali İhsan. “Hint Menşe’li İnançların Türkiye’deki Faaliyetleri”. *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*. ed. Ömer Faruk Harman. 333-343. İstanbul: Ensar Neşriyat, Ocak 2005.
- Yogi, Maharishi Mahesh. *Bhavagad-Gita 1. ve 6. Bölümlerin Yeni Bir Çevirisi ve Yorumu*. çev. M. Serhan Akkuş - Cihan Bakkalcıoğlu. İstanbul: Sistem Yayıncılık, Kasım 2003.
- Yogi, Maharishi Mahesh. *Varlık Bilimi ve Yaşama Sanatı Transandantal Meditasyon*. çev. Sungur Pamir - M. Serhan Akkuş. İstanbul: Sistem Yayıncılık, Mart 2001.